

SØVÆRNS- ORIENTERING

VED ÅRSSKIFTET 1976 - 77

Året 1976 viste ikke mange tegn på, at de senere års politiske bestræbelser på ad forhandlingernes vej at formidle afspænding og nedrustninger endnu har kunnet manifestere sig i form af en mere fredelig verden. Tværtimod har vi oplevet varierende former for sikkerhedspolitisk uro, terroristaktioner samt regulære krigshandlinger i flere områder.

Samtidigt har vi i året der gik været vidne til en fortsat og usvækket sovjetisk militær opbygning. Det seneste 10-års mønster på en verdensomspændende sovjetisk aktivitet og udbredt tilstedeværelse på verdenshavene såvel som i den tredje verdens havne synes på ingen måde svækket eller reduceret - men snarere forstærket.

Mine tidligere udtalelser om, at dette aktivitetsmønster er begrundet i en højt prioriteret global sovjetisk maritim strategi, er blevet yderligere bekræftet ved tilsynkomsten af nye og større krigsskibe, der på det seneste blandt andet - med KIEV-klassen - har omfattet introduktion af egentlige hangarskibe i den Røde Flåde, hvorefter flystøtte til sø- og landoperationer nu i modsætning til før kan formidles, hvor som helst det måtte være påkrævet.

I vurderingen af den sovjetiske maritime strategi finder jeg anledning til at bemærke, at der ikke alene er tale om sømilitære aspekter, men måske i særlig grad også om forhold af handelsmæssig og økonomisk karakter. Såvel den voksende sovjetiske handelsflåde som den fortsat udbyggede fiskeflåde synes at give klare indikationer heraf.

Jeg skal i denne forbindelse nævne den statsejede handelsskibsflådes optræden på fragtskibsmarkedet, hvor Sovjetunionen er i stand til at foretage indgreb ved - som det er set - at operere med dumpingpriser og dermed på alvorlig vis øve indflydelse på Vestens økonomi.

Den sovjetiske og i øvrigt også den polske og østtyske fiskeflådes indhentning af havets ressourcer og den direkte forarbejdning og forædling på stedet i fiskeflådens fabrikksskibe er andre forhold af strategisk-økonomisk art, der må konstateres og bemærkes - også i lyset af havbiologernes forudsigelser om reduktioner i fiskebestanden på de traditionelle fangstpladser.

Denne generelle udviklingstendens på det maritim-strategiske område må mane til eftertanke, såvel hvad angår de sømilitære aspekter som med hensyn til nationens interesser som søfartsnation, og desuden hvad angår vore store interesser inden for fiskerierhvervet. I strategisk forbindelse må også udviklingen omkring Grønland og Færøerne holdes for øje.

Fokuseres der på Østersø-området, som rummer Warszawapagtens største værftsindustri og er baseområde for såvel den sovjetiske Østersø-flåde som for Polens og Østtysklands flåder, må det konstateres, at ånden i Helsingfors-aftalerne fra 1975 om samarbejde og sikkerhed i Europa ikke har afspejlet nogen form for dæmpning af aktivitet inden for Warszawapagt-flåderne i dette område.

Vi har derimod været vidne til væsentlige forbedringer af disse flåders materiel, hvoraf især den fornyelse af Warszawapagtens amfibiekapacitet, der har fundet sted med indsættelse af nybyggede, store og hurtiggående landgangsskibe til afløsning for noget ældre, mindre og langsomme enheder, er bemærkelsesværdig.

Aktiviteten i området har fulgt tidligere års mønster og kan betegnes som en fortsat fremtrængen mod vest, dels i forbindelse med øvelsesvirksomhed, dels i form af en intens overvågningsindsats i og omkring dansk område.

Af særlige aktiviteter i 1976 finder jeg anledning til at nævne de bemærkelsesværdige amfibietransporter, der har fundet sted med formationer af større landgangsskibe fra sovjetiske til østtyske havne. Disse transporter indgik fortrinsvis som en del af anden militær øvelsesvirksomhed og fandt sted i et øvelses- eller operationsområde, der i udstrækning mod vest må siges at være i betænkelig nærhed af vore egne kyster.

Endvidere bemærkes, at Warszawapagtens overvågningsvirksomhed og nærgående interesse for vor øvelsesvirksomhed i enkelte tilfælde har udviklet sig til episoder, som opstod i en form, der må betegnes som værende i modstrid med hidtil anerkendt orlogsmæssig optræden i internationalt farvand.

Den stigende WP-øvelsesvirksomhed og overvågningsaktivitet er blevet officielt påtalt i Folketinget, og såvel Statsministeren som Udenrigsministeren har under tosidede forhandlinger med østlige ledere i årets løb udtrykt bekymring over denne udvikling, der ikke synes overensstemmende med de politiske aftaler om afspænding og samarbejde i Europa.

I NATO er den optrappede situation i vort område ligeledes erkendt, og jeg må også i denne forbindelse opfatte STANAVFORLANTs deltagelse i øvelser i Østersøen som en solidaritetstilkendegivelse fra vore NATO partners regeringer.

Som afslutning på disse strategiske og sikkerhedspolitiske betragtninger finder jeg anledning til at fremhæve to regeringsbeslutninger, der må betegnes som de væsentligste af folkeretlig karakter i 1976, og som er og vil være betydningsfulde for Flådens fredstidsvirke i årene, der kommer. Det drejer sig dels om ikraftsættelse af reviderede bestemmelser for adgang til dansk område, dels om udvidelse af Danmarks økonomiske interesseområde - i første omgang fiskerigrænserne - til 200 sømil.

Ved kongelig anordning af 27 FEB 1976 - som afløste kongelig anordning af 25 JUL 1951 - blev bestemmelserne for fremmede krigsskibes og luftfartøjers adgang til dansk område harmoniseret med såvel Genevekonventionen af 1958 som med de øvrige Østersø-landes tilsvarende adgangsbestemmelser. Med denne nye anordning har Flådens skibshefer et ajourført og retsgyldigt dokument som grundlag for deres deltagelse i hævdelser af dansk suverænitet i fredstid. En opgave, som jeg ved, de vil udføre med beslutsomhed og værdighed på samme måde, som de i øvrigt - uanfægtet af eventuelle provokationer - ved rolig og besindig, men bestemt optræden vil demonstrere vor ret til tilstedeværelse overalt på det åbne hav.

Udvidelsen af vor fiskerigrænse fra 12 til 200 sømil vil resultere i en væsentlig aktivitetsforøgelse inden for Flådens inspektionstjeneste. Aktivitetsforøgelsen vil primært omfatte de grønlandske og færøske farvande, men må også forudses at skulle omfatte Nordsøen og Skagerrak, ligesom inspektionstjeneste i øvrige danske farvande samt Østersøen ikke for nærværende kan udelukkes.

Jeg har med tilfredshed noteret den almindelige forståelse for tilvejebringelse af det til løsning af disse omfattende opgaver nødvendige materiel og personel. Det er mit indtryk, at de nødvendige midler til løsning af de øgede fredstidsopgaver vil blive bevilget uden for det egentlige forsvarsbudget, således at vedvarende udvidelse af opgaver og indsats ikke kommer til at udhule budgettet.

Ved de forventede dispositioner bevarer man Flådens evne til at være et militær-politisk instrument, hvis ultimative opgave naturligvis er en egentlig krigsmæssig indsats, men hvis virke i høj grad også er påkrævet i situationer mellem egentlig krig og egentlig fred til sikring af regeringens handlefrihed.

Året 1976 skabte ingen fulgyldig løsning på den anspændte og hårde økonomiske situation, som de seneste år foruden Danmark har præget Vestens lande. Denne situation fik da også indflydelse på de forhandlinger, der i 1975 påbegyndtes med henblik på udarbejdelse af et nyt forsvarsforlig, hvorved forhandlingerne, der var påregnet afsluttet i sommerens løb, fortsatte til årets udgang.

Inden for søværnet har aktiviteterne såvel til søs som på land af økonomiske grunde og som følge af personelmangel været begrænsede til, hvad der må anses for det lavest forsvarlige minimum. Vi har inden for overvågning og håndhævelse af landets suverænitæt søgt at følge Warszawapagtens optrappede aktivitet i Østersøen og i vore hjemlige farvande, ligesom vi inden for inspektions- og stationsvirksomheden på Grønland og Færøerne har udført den nødvendige tjeneste. Endvidere er samarbejdet inden for NATO samt med hæren og flyvevåbnet fortsat styrket og udbygget i forbindelse med traditionel fælles øvelsesvirksomhed.

Det gennem lang tid pågående arbejde med reorganisering og koordination af virksomheden inden for Søværnets Materielkommando, Orlogsværftet og flådestationerne synes efterhånden at tegne et endeligt resultat og må forventes at give sig til kende i forbedret effektivitet og økonomi, men endnu kan det konstateres, at udslidning af materiel samt personelmangel har haft begrænsende indflydelse på skibenes udrustning og drift.

Foråret 1976 bragte en løsning af problemerne omkring det sejlene personels kompensation for tjeneste på lørdage, søndage og helligdage, men endnu er der ikke opnået endelige løsninger for dette personels arbejdstid om bord. Ihvorvel jeg må opfordre til mådehold og rimelig tilbageholdenhed i spørgsmål om kompensation for det merarbejde, som uanset tjenestetilrettelæggelse ikke kan undgås, er det min indstilling, at personel til søtjeneste ikke bør stilles dårligere i disse spørgsmål end deres kolleger i land.

Skønt året 1976 på flere områder stadig har vist en betænkelig situation for søværnet, bl.a. på grund af endnu uovervundne virkninger af tidligere nedskæringer, så har der også været forhold af positiv karakter, som bør fremhæves. Dette gælder i særlig grad forholdene omkring tilgangen af nyt materiel.

Indrangeringen af de nye torpedo-missilbåde af WILLEMOES-klassen skrider planmæssigt frem med leverings-, udrustnings- og kommandohejsningsterminer, der overholdes. WILLEMOES-klassen har på havet vist fuldt ud at tilfredsstille de operative og tekniske krav, vi stillede til en hurtiggående og sødygtig våbenplatform.

Tilsvarende har inspektionsskibet BESKYTTEREN på sit første togt i grønlandske og færøske farvande indfriet de forventninger, vi havde til 2. generation af inspektionsskibene.

Det er ligeledes glædeligt at konstatere, at projekteringen af de nye korvetter ikke giver anledning til problemer, samt at vi i kontrahering af nye våben og elektronisk materiel - på baggrund af studier og analyser samt et fast nyanskaffelsesbudget - sikrer os udstyr, der hører til det bedste og mest avancerede på markedet.

Det er alt i alt med en blanding af bekymring og håb jeg ser frem til året der kommer. Min bekymring går især på det forhold, at på trods af Warszawa-pagtens sømilitære opbygning og voksende aktivitet i og nær dansk område synes det ikke umiddelbart muligt for søværnet i 1970'erne at nå op på de styrkemål, der er fastsat for Flåden, ligesom vi med vore begrænsede ressourcer i 1977 måske ikke vil være i stand til blot at fastholde aktiviteten på 1976-niveauet. Mit håb går på, at et nyt forsvarsforlig dels vil sikre en hurtig tilgang af skibsmateriel, således at styrkemålene kan opfyldes på kortest mulig tid, dels vil sikre søværnet de personelle og økonomiske ressourcer, som er en forudsætning for opretholdelsen af det aktivitetsniveau, som situationen til enhver tid måtte kræve.

Opfyldes disse forhåbninger til et nyt forsvarsforlig, og får søværnet desuden tildelt de midler til den udbyggede fiskeriinspektionstjeneste, for hvilke der synes politisk baggrund, kan vi se frem til en inspirerende tjeneste, hvor vi foruden løsning af vore store fredstidsopgaver vil kunne uddanne os til og være beredt på effektiv indsats i krisesituationer og under krigsforhold.

Den positive indstilling til tjenesten, som jeg også i det forløbne år har konstateret overalt i søværnet, forventer jeg gentaget som en aktiv og god indsats i det nye år.

I denne forbindelse finder jeg det væsentligt, at der på alle tjenestesteder - og uanset tidens særlige strømninger - videreføres og opretholdes den militære skik og orden, som har været et positivt kendetegn for søværnet, og at Flådens skibe i havn såvel som på havet også i den nye tekniske tidsalder fastholder sine traditioner for godt sømandskab og orlogsmæssig optræden.

Med disse betragtninger over året, der svandt, og tiden, der kommer, ønsker jeg alt vort personel og dets familier et lykkebringende år og en god fremtid for søværnet.

Året, der gik - Søværnet 1976

Ligesom sidste år bringer Søværns-Orientering i det følgende en kavalkade over små og store begivenheder, der fandt sted i søværnet i 1976. Dette nytårs-nummer er trykt i et ekstra antal eksemplarer, der, så længe oplag haves, vil kunne udleveres til interesserede enkeltpersoner ved henvendelse til Søværnets NATO- og Kommandokassearkiv.

Januar

Sidste værnepligtige artillerisergenter

Ved en parade på Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole den 9. januar udnævntes det formentlig sidste hold værnepligtige artillerisergenter. Efter udnævnelsen afgik holdet, i alt 6 sergenter, til Søværnets Eksercerskole, hvor de - som deres forgængere - forretter tjeneste som delingsinstruktører indtil udløbet af den pligtige tjenestetid i januar 1977.

Med udnævnelsen af dette hold sættes et foreløbigt punktum for en ordning, som i sin nuværende form har bestået siden ca. 1950 i Kystbefæstningens dage. I kraft af denne ordning har søværnet gennem årene modtaget et velkomment supplement til befalingsmandskorpset, idet et ikke ringe antal af sergenterne er forblevet i søværnet i fortsættelse af den pligtige tjenestetid.

Fællesuddannelsen

På Søværnets Eksercerskole påbegyndtes medio januar en ny grundlæggende enkeltmandsuddannelse, som fik navnet: Fællesuddannelsen. Denne uddannelse, som gives alt personel, der indkaldes til søværnet, adskiller sig bl.a. fra den tidligere plan derved, at personellet ved afgang er færdiguddannet inden for områderne håndvåben, bevogtning og sanitet.

Som et nyt fag indgår sømandskab, hvorved det tilstræbes at lære de vordende orlogsgaster de nødvendige maritime navne og udtryk, knob og stik samt grundreglerne for fortøjning.

Baggrunden for ændring af uddannelsen var den nye tjenesteomgang for værnepligtige og konstabler i søværnet, som bl.a.

medførte, at Flådens skibe og landtjenestestederne modtager værnepligtige "dråbevis", d.v.s. en fjerdedel hver 2. måned. Inspektionsskibe og visse andre tjenestesteder får dog en samlet udskiftning af værnepligtige (hver 8. måned).

Februar

Søværnets Officersskole 275 år

Den 26. februar fejrede Søværnets Officersskole 275 årsdagen for sin oprettelse. Højtideligheden overværedes af Dronning Margrethe, Dronning Ingrid og Arveprins Knud, de nordiske landes ambassadører samt ca. 300 civile og militære gæster fra ind- og udland. Efter skolechefens velkomst påhørte gæsterne Chefen for

Søværnets festtale samt marinehistorikeren, cand.mag. H.C.Bjergs forelæsning "Søkadetakademiet og søofficersuddannelsen i rationalismens tidsalder". Højtideligheden sluttede med en skibsgudstjeneste ved orlogsprovst C.Harms, hvorefter gæsterne deltog i en reception.

Jubilæet markeredes også med udgivelsen af kommandørkapitajn F.Alsings bog "Søværnets Officersskole 275 år".

Marts

DUKA-SVØM

I tilknytning til Landsforeningen til almensvømningens Fremme", DUKA-SVØM, og Forsvarets Gymnastikinspektørs bestræbelser for at få forswarets personel til at aflægge prøve i 200 m fri svømning uddeler Dansk Svømme-Forbund hvert år vandrepokaler til de af forswarets tjenestesteder, der har udvist særlig interesse for almen svømmefærdighed.

Dansk Svømme-Forbunds vandrepokaler for 1975 er i søværnet tildelt Søværnets Konstabelskole og Søværnets Frømandskorps.

April

Uddannelsesbeviser

Ved Forsvarskommando-Bestemmelse P.180-4 er fastsat bestemmelser for anvendelse af uddannelsesbeviser i forsvaret. Uddannelsesbevis udstedes til alle personelkategorier som dokumentation for tilfredsstillende gennemgang af kursus m.v.

Værnscheferne fastsætter, hvilke uddannelser og kursus der skal udstedes uddannelsesbevis for.

Nye bygninger på Kampinformationskursus

Søværnets Kampinformationskursus i Frederikshavn fik et længe næret ønske opfyldt ved overtagelsen af nye bygninger i april måned.

Udvidelsen giver plads til integration af sonaruddannelsen, indkvartering for officerer på 14 enkeltkamre med eget bad og toilet, afvikling af taktisk spil i auditorium og tilhørende 4 grupperum samt undervisning i 6 klasseværelser. Der er endvidere mulighed for opførelse og indretning af modeller af operationsrum og bro i naturlig størrelse, således at man kan finde frem til den mest hensigtsmæssige indretning i kommende skibstyper.

Maj

50 år i søværnet

Igen i 1976 kunne en af søværnets officerer fejre en sjælden mærkedag, idet orlogskaptajn H.Dijohn den 10. maj fejrede 50 årsdagen for sin indtræden i søværnet. Orlogskaptajnen virker i dag som Forsvarsministeriets tilsynsførende med Nyboder.

Medaljer for svendestykker

Ved den årlige festlighed på Københavns Rådhus, hvor Københavns Håndværkerforening uddelte medaljer for særdeles veludførte svendestykker, blev uddelt 6 bronzemedaljer og 1 sølvmedalje til 7 svende, der er uddannet som skruestikarbejdere i søværnet.

Uddannelsesplaner for landtjenestesteder

I maj måned blev de første særlige uddannelsesplaner for landtjenestestederne udsendt. Det var planer for marine- og kyst-radarstationerne, og de har til formål at sikre, at der gives personalet sådanne kundskaber og færdigheder, at det kan forrette specialtjeneste i operationsdivisioner enten som plotledere eller plottere i farvandsovervågningen.

Der mangler endnu nogle uddannelsesplaner for flådestationer og forterne, men de er under udarbejdelse og forventes færdiggjort og udsendt i første kvartal af 1977.

Nye bygninger til Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole

I 10-året for udflytningen af sergent- og reserveofficersuddannelsen fra København til søværnets kaserneområde i Bangsbo Skov ved Frederikshavn kunne Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole den 21. maj indvie sin ny idrætshal som afslutningen på et større nybyggeri, der foruden hallen omfatter idrætsanlæg og 2 beboelsesfløje samt ombygning af cafeteriet og hidtidige beboelsesfløje.

Indvielsen overværedes af Arveprins Knud, Chefen for Søværnet og en række militære og civile gæster, hvoriblandt Frederikshavns viceborgmester.

Idrætshallen er etableret i samarbejde med Frederikshavns kommune, som har stillet det nødvendige areal vederlagsfrit til rådighed.

Ved indvielsen præsenterede Chefen for Søværnet skolens nye våbenskjold.

First Sea Lord i Frederikshavn.

First Sea Lord's besøg

Chefen for den engelske flåde, First Sea Lord, Admiral Sir Edward Ashmore, aflagde i dagene 10.-12. maj et kort, men vellykket besøg i søværnet. Besøget indledtes med, at Chefen for Søværnet modtog Admiral Ashmore på Holmen med skansevagt og en salut på 17 skud. Under besøget nåede admiralen endvidere at sejle med torpedobåden BILLE til Sjællands Odde samt aflægge besøg ved søværnets institutioner i Frederikshavn

Juni

Arveprins Knud bisat

Admiral, Hans kongelige Højhed Arveprins Knud,
født 27. juli 1900 - død 14. juni 1976.

Med sorg og vemod modtog søværnet meddelelsen om Arveprins Knuds bortgang.

Gennem Arveprinsens lange, aktive tjeneste i søværnet - fra 1918 til 1965 - kom han til at stå søværnets personel særligt nær, og hans ligefremme færden blandt os var højt værdsat. Ved hans død føler vi, at vi har mistet en af vore egne, som vi vil savne dybt.

Så sent som i foråret viste Arveprinsen sin levende interesse for søværnet, der i tre tilfælde havde den glæde at se Arveprinsen i officielle anledninger, dels ved Søværnets Officersskoles 275 års jubilæum den 26. februar, dels ved præsentationen af BESKYTTEREN den 9. marts, og sidst ved indvielsen af Søværnets Sergent- og Reserveofficersskoles nye idrætshal den 21. maj.

Svensk kongebryllup

I anledning af det svenske kongebryllup den 19. juni af- lagde minelæggerne SJÆLLAND og FALSTER under kommando af Chefen for Søværnets operative Kommando, kontreadmiral H.M.Petersen, officielt besøg i Stockholm i dagene 18.-21. juni.

Svenske, engelske og danske enheder paraderede med "jubelrulle" og afgav salut for det nygifte kongepar, der passerede skibene i kongechaluppen WASAORDEN. Under køreturen fra Storkyrkan til Skeppsholmen afgav en deling fra hvert skib, formeret i et honnørkompagni, honnør for kongen og dronningen.

Dybdedykning ved Bornholm

Dykkerkursus Nyholm har afholdt dybdedykningsforsøg ud for Nekse på Bornholm. Øvelsen i år havde til formål gennem forsøg at fastlægge, til hvilken maksimal dybde søværnets dykkere kan dykke med atmosfærisk luft, når der skal udføres en arbejdsopgave.

Dykningen udførtes af frømand fra Søværnets Frømandskorps, der har opgaven som søværnets bjærgningsdykkere.

Ved hjælp af undervandsfjernsyn blev dykkernes præstationer overvåget, og på det tidspunkt, hvor flere af dykkerne udviste manglende evne til at koordinere tankevirksomhed med manuelt arbejde, blev den endelige dybdekapacitet fastsat.

Dykkerkursus anbefaler ud fra de opnåede resultater, at søværnets dybdekapacitet fastsættes til maksimalt 70 meter med en dykketid på 12 minutter, når visse andre betingelser i øvrigt er opfyldte.

Juli

USA 200 årsdag

Den 4. juli fejrede USA 200 årsdagen for underskrivelsen af Uafhængighedserklæringen. Hele sommeren stod derfor i festens tegn i USA, og Danmark deltog da også i begivenheden, først og fremmest ved Hendes Majestæt Dronningens og Hans kongelige Højhed Prins Henriks statsbesøg i USA i maj måned. Såvel Kongeskibet DANNEBROG som minelæggeren MØEN deltog i den 1. del af statsbesøget, idet skibene den 9. maj formeret som en Kongedeling med regentparret om bord i DANNEBROG stod Potomac-floden ind undervejs til Washington D.C.

Kongedelingen strøg kommando den 13. maj, og medens Kongeskibet stod S-over til Det caraibiske Hav (omtalt andetsteds), forlagde MØEN til New York City.

Besøget i New York strakte sig over 5 dage og omfattede weekend-sejlads gennem den store havn til Stamford, Connecticut. Her ankredes der på reden under festlighederne i anledning af Dronningens besøg og en årlig kapsejlads, som markerede de ven-skabelige bånd mellem Stamford og Danmark. Prins Henrik, der deltog i kapsejladsen, og Dronningen blev modtaget af et honnørkompagni bestående af 24 konstabelelever og Søværnets Tamburkorps.

Også fregatten PEDER SKRAM deltog i festligholdelsen af 200 årsdagen, idet fregatten 4. juli deltog i en international flåde-revy i New York. Allerede 3. juli indledtes den storslåede revy, idet fregatten sammen med ca. 55 andre orlogsmænd fra 21 nationer forlagde op ad Hudson-floden til de tildelte ankerpladser.

Det officielle program fortsatte søndag, mandag og tirsdag bl.a. med, at fregatten deltog sammen med de øvrige natio-

PEDER SKRAM på øvelse med NATO-skibe.

ner i en parademarch fra Battery Park til City Hall. 7. juli afgik fregatten fra USA. Hjemsejladsen udnyttedes til øvelsesvirksomhed sammen med engelske og hollandske enheder.

August

Torpedoskydekurrencer 1976

Torpedobådseskadren har igennem lang tid gennemført en årlig torpedoskydekurrence. 1976 var ingen undtagelse, og i perioden 10.-18. august gennemførtes konkurrencen i området ved Hesselø. Vinderen i år blev torpedobåden GRIBBEN, som samtidigt kvalificerede sig til præmiering i henhold til de gældende krav.

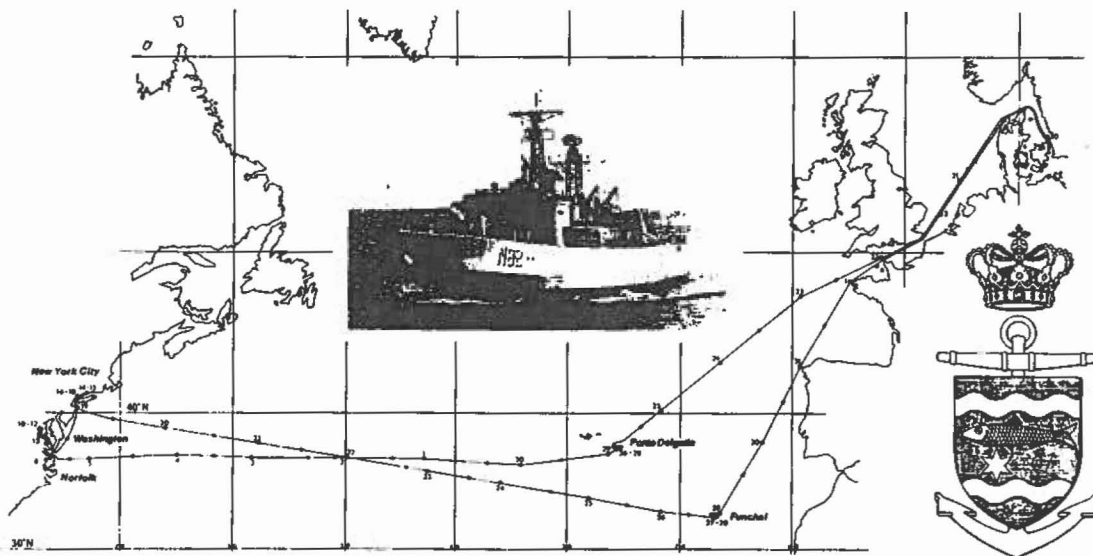
I perioden 8.-12. juni gennemførte Undervandsbådseskadren for anden gang en tilsvarende konkurrence. Denne konkurrence fandt sted i Østersøen og blev vundet af ubåden DELFINEN, der dog ikke kunne tildeles den af Chefen for Søværnet udsatte præmie, idet de gældende krav til præmiering ikke var opfyldt.

Förenade Fabriksverken, der producerer torpedo Tp-61, har i forbindelse med denne torpedos indførelse i søværnet udsat en vandrepræmie - et kronometer i mahognikasse - til den torpedobærende enhed fra Torpedobåds-, Fregat- eller Undervandsbådseskadren, der under konkurrencelignende forhold efter Søværnets Våbeninspektørs vurdering har udført det bedste øvelsesskud med Tp-61-torpedoen under udnyttelse af denne torpedos specielle egenskaber. Ved en parade den 8. marts blev præmien for 1975 tildelt torpedobåden SØLVEN.

Skoledelingen

Med skoledelingens deltagelse i Nordisk Kadetstævne i den norske by Molde i dagene 29. juli - 2. august nåede delingen det nordligste punkt i årets operationsområde, som mod syd udstrakte sig til Madeira og i vest til Washington.

Skoledelingen har bestået af minelæggeren MØEN (til 23. marts dog FYEN) som kommandoskib og i varierende perioder endvidere korvetten TRITON, ministrygeren VILSUND samt øvelseskutterne THYRA og SVANEN.

Skoledelingens opgave har været uddannelse af officerer til omskoling, kadetter af A- og B-linien og sergenter samt sergent- og konstabelelever.

Udover deltagelse i kadetstævnet har skoledelingen, sideløbende med og tildels som et led i uddannelsesopgaven, med mine-

læggeren MØEN indgået i Kongedelingen ved Hendes Majestæt Dronningens besøg i USA i anledning af 200 års jubilæet. Denne opgave bragte MØEN via Azorerne og Norfolk til Washington og efter besøg i New York tilbage til de hjemlige farvande via Madeira.

Den samlede skoledeling deltog i dagene 19.-23. august i festlighederne i anledning af Aalborg Havns 500 års jubilæum, ved hvilken lejlighed minelæggeren MØEN blev adopteret af byen.

Nijmegen march

30 deltagere fra søværnet deltog i år i Nijmegenmarchen, der markerede et jubilæum, idet marchen har været gennemført i alt 60 gange. 11 fra søværnet gennemførte både marchen fra København og Nijmegenmarchen, og 19 gennemførte alene Nijmegenmarchen.

September

Kongeskibet DANNEBROG

Den 21. september strøg Kongeskibet DANNEBROG kommando efter årets togt, der tog sin begyndelse med kommandohejsningen den 31. marts. En ganske tidlig kommandohejsning, der imidlertid var i god overensstemmelse med de planer, der var lagt for Kongeskibet i året 1976. Allerede Skærtorsdag - 15. april - afsejlede DANNEBROG nemlig fra Flådestation København, efter at den afsluttende tilrigning og forskole var gennemført. Efter 19 dage, der også omfattede et anløb af Azorerne - primært for fyldning af ferskvand - blev flådestationen i Norfolk anløbet. Her gik Hendes Majestæt Dronningen og Hans kongelige Højhed Prins Henrik om bord for at indlede deres officielle besøg i Amerikas forenede Stater med sejladsen til Washington.

Da det officielle program dér var gennemført, afgik DANNEBROG til Det caraibiske Hav, hvor der skulle gennemføres besejlinger før det officielle program.

I dette farvandsområde foretoges anløb eller passage af San Juan, St.Thomas, St.John, St.Croix, Martinique, Guadeloupe og St.Bartholomæus.

Hjemad gik det fra den 8. juni via Madeira, og den 27. juni blev bøje 1 hugget efter et togt uden uheld.

DANNEBROG ved Puerto Rico.

Den resterende sommerudrustning kunne naturligvis kun blive et antiklimaks, men også de resterende ture med anløb af danske havne blev gennemført i overensstemmelse med DANNEBROGs traditioner.

Taget under ét blev der på dette års togt i alt udsejlet 14.136 sømil. Det blev dermed det længste i Kongeskibets historie. Årene 1964 og 1975, hvor DANNEBROGs togter gik til Grønland og Sovjetunionen/Grønland, udviste de hidtil længst udsejlede distancer - 10.586 og 9.241 sømil.

Folketingsdelegation i Grønland

Igen i sommeren 1976 har en folketingsdelegation været på besøg i Grønland. Søværnet har ligesom tidligere år været delegationen behjælpelig under rejsen, og af et brev fra Folketingets

formand fremgår det, at delegationen har været særdeles glad for den assistance og gæstfrihed, inspektionsskibet BESKYTTEREN har ydet. Det fremgår endvidere af brevet, at Folketingets partier lægger vægt på disse besøg, og at rejserne med Flådens skibe giver de bedste muligheder for, at delegationerne får et alsidigt indtryk af forholdene i Grønland.

Første kvinde søger uddannelse til officer af A-linien

Med det hold frivilligt personel, i alt 31, der på Søværnets Eksercerskole påbegyndte den nødvendige forudgående militære uddannelse før optagelse på Søværnets Officersskole, vendtes et nyt blad i søværnets historie, idet den første kvinde, der søger uddannelse til officer af A-linien, indgik på holdet.

Den pågældende, fr. Annemette Ruth, søger uddannelse til officer af A-liniens administrative retning og vil under hele uddannelsesforløbet komme til at dele vilkår med sine mandlige kolleger på alle områder bortset fra begrænsninger i den søgående uddannelse.

Søværnets kommunikationskonkurrence

1976

51 operatører og 26 befalingsmænd repræsenterende 5 enkeltenheder, 3 eskadrer/divisioner og 1 landtjenestested deltog med iver og interesse i Søværnets Kommunikationskonkurrence i 1976, der fandt sted i dagene 27.-29. september. 1. og 3. præmie gik til hold fra fregatten PEDER SKRAM, medens 2. præmie gik til hold fra minelæggeren FALSTER.

"Søværnskommandoens pokal for god kommunikation" gik til PEDER SKRAM.

Organisationsændringer i materielsektoren

I det forløbne år har der fundet store ændringer sted for Søværnets Materielkommando.

Orlogsværftet blev den 1. juli underlagt Chefen for Søværnets Materielkommando, og værftets mangeårige eksistens som selvstændig institution under ministeriet er således ophørt.

Det må endvidere karakteriseres som en væsentlig udvidelse, at flådestationerne København, Frederikshavn og Korsør den 15. august blev underlagt Søværnets Materielkommando.

Inden for selve Søværnets Materielkommando skete der en organisatorisk ændring den 20. september, hvor bl.a. den tidligere tekniske sektor blev opdelt i en projektsektor og en vedligeholdelsessektor.

Mønstring af personel

For at afprøve såvel effekten af nøglebemandingen som værdien af allerede hjemsendt personel i mobiliseringsrollen gennemførte søværnet sin første større mønstring (genindkaldelse) i midten af september.

Genindkaldelsen havde en varighed af 10 døgn og omfattede ca. 110 mand. Den blev afviklet i forbindelse med den danske flådeøvelse DANEX og NATO-øvelsen TEAM WORK, således at DANEX anvendtes til indledende træning og TEAM WORK som en lejlighed til at demonstrere besætningernes anvendelighed.

I alt 4 skibe deltog i mønstringen, nemlig: Korvetten TRITON, ubåden DELFINEN, bevogtningsfartøjet NYMFEN og tankfartøjet SKINFAXE, hvoraf SKINFAXE fik hele besætningen mønstret og de tre øvrige havde en større eller mindre del af besætningen genindkaldt.

Resultatet af et spørgeskema, Militærpsykologisk Tjeneste havde lavet til lejligheden, underbygger indtrykket af succes. Langt størstedelen af det genindkaldte personel svarede positivt på en serie spørgsmål, der tilsammen dækker deres personlige indstilling til mønstringsprincippet og mønstringens gennemførelse.

Oktober

Chefen for Søværnet på

Grønland og Færøerne

Chefen for Søværnet var fra 30. september til 8. oktober om bord i BESKYTTEREN under inspektionsskibets forlægning hjem fra Grønland. Viceadmiralen gik om bord i Reykjavik og deltog i besejling af Danmarksstrædet med et kort anløb af Angmagssalik den 2. oktober, hvor kommunalbestyrelsen fik lejlighed til at forklare sit syn på fiskeriproblemerne i området.

Den 5. oktober blev Færøerne omsejlet i hver sin retning af BESKYTTEREN og VÆDDEREN, inden forlægningen fortsattes mod Frederikshavn, som blev anløbet natten mellem den 7. og 8. oktober.

På et uroligt Atlanterhav viste BESKYTTEREN sine gode søegenskaber, som vejret til trods muliggjorde programmets overholdelse.

Uddannelse af frivillige grønlandske menige

I oktober blev et antal frivillige unge grønlandere indkaldt til søværnet med henblik på at forrette dækstjeneste om bord på inspektionskuttere på Grønland. Mødestedet var Flådestation Grønneidal, hvor uddannelsen skulle finde sted. Uddannelsesforløbet var som for danske værnepligtige med en Fællesuddannelse og en Specialuddannelse. Indholdet i Fællesuddannelsen var dog tillempet de specielle grønlandske forhold, herunder suppleret med danskundervisning. Specialuddannelsen var inddelt i tre faser, nemlig en teoretisk/praktisk betonet del, en sejlede del samt en praktisk del i land, hvorefter udkommando fandt sted for på lige fod med de danske værnepligtige om bord at fortsætte uddannelsen.

Lærlingskoler

Forsvarsministeriet har bemyndiget Forsvarskommandoen til at søge søværnets lærlingskoler samlet i de ledige bygninger på Frederiksholm, der tidligere har været anvendt til kleinsmedie, maskininventarmagasin og spise- og omklædningslokaler for Orlogsværftet. Samlingen vil finde sted i flere etaper over en ca. 3-årig periode. Indflytning af lærlingeuddannelsen fra Ny Tøjhus vil finde sted i 1. etape.

November

Deltagelse i STANAVFORLANT

I maj deltog fregatten PEDER SKRAM og ubåden TUMLEREN i JOINT MARITIME COURSE sammen med STANAVFORLANT (NATOs permanente flådestyrke i Atlanterhavet).

PEDER SKRAM fortsatte efter endt kursus øvelser med STANAVFORLANT-enheder fra Storbritannien, Holland, Norge, Portugal, Tyskland og USA i Atlanterhavet, Vesterhavet og Kattegat.

NORDKAPEREN deltog som første båd af NARHVALEN-klassen i STANAVFORLANT fra den 19. juli til den 21. august, hovedsageligt i farvandene ved Norge. Herunder passerede NORDKAPEREN Polar-cirklen.

7 enheder fra STANAVFORLANT aflagde flådebesøg i København den 12. november. Det var årets sidste flådebesøg og afsluttede den længste række af udenlandske besøg, der nogensinde har været i København.

Folketingets ombudsmand på besøg

Folketingets tidligere ombudsmand Stephan Hurwitz gennemførte i sin tid som ombudsmand en række uanmeldte inspektioner af forsvarrets etablissemeter.

Den nuværende ombudsmand Lars Nordskov Nielsen har fra november 1974 påbegyndt en række lignende uanmeldte inspektioner. Folketingets ombudsmand gennemførte først nogle besøg ved hærens tjenestesteder, og i april besøgte Nordskov Nielsen Søværnets Eksercerskole som det første søværnstjenestested.

Den 25. november fandt den anden inspektion i søværnet sted. Marinekaserne København var udset, og om morgenen indfandt ombudsmanden sig og gennemgik derefter tjenestestedet.

Formålet med besøgene er dels, at ombudsmanden skal orientere sig om forsvarrets forhold samt om lokale forhold, dels at give forsvarrets personel lejlighed til at henvende sig til ombudsmanden personligt.

Ombudsmanden lægger under besøgene megen vægt på at undersøge de værnepligtiges forhold ud fra den betragtning, at de traditionelt ikke selv har valgt at været i forsvaret.

Efter besøget på Marinekaserne København har ombudsmanden rejst en række spørgsmål bl.a. om de bygningsmæssige faciliteter på marinekasernen.

December

Lærlingeuddannelser

Søværnet påbegynder i 1977 uddannelsen af skibskokke. Direktoratet for Søfartsuddannelser har godkendt en af Marinestaben udarbejdet uddannelsesplan, der bl.a. indebærer, at den alt-overvejende del af den teoretiske uddannelse vil blive gennemført ved Statens Søfartsskole.

Ændring af skruestikarbejderuddannelsen til en maskinarbejderuddannelse baseret på gennemgang af de erhvervsfaglige grunduddannelsers første del, basisåret, er under udarbejdelse.

Slædepatruljen SIRIUS

Man kan undre sig over, at SIRIUS fortsat bruger slædehunde som transportmiddel, men sammenholdes de 18.600 km, der det sidste år er tilbagelagt på patruljerejser, med Nord- og Nordøst-

grønlands i alt godt 12.000 km ubeboede kyststrækning, synes metoden rationel.

Medtages, at slædeholdene færdes på jorden, i nær kontakt med naturen, uanset mørketid eller dårligt vejr, begynder man at forstå, at slædehunden fortsat er hensigtsmæssig.

De i dag mulige alternative arktiske transportmidler kan ikke i sikkerhed og pris konkurrere med hunden, der en årrække endnu vil være det grundlæggende element i overvågningen af denne del af riget.

SIRIUS er dog andet end slædehunde.

I den korte sommer patruljeres dele af kysten med kuttere, og personellet vedligeholder selv bygninger og materiel.

Af- og tilgang af skibe i 1976

Der er nu afleveret 5 nye torpedobåde af WILLEMOES-klassen fra Frederikshavn Værft, nemlig WILLEMOES, BILLE, BREDAL, HAMMER og HUITFELDT, hvoraf de to førstnævnte har hejst kommando. Afholdte prøver viser, at det er med velbegrundet forventning, at der i søværnet ses frem til, at disse avancerede enheder skal indgå operativt i Flådens tal.

Et nyt inspektionsskib BESKYTTEREN er indgået i Flådens tal og har under sejlads ved Færøerne og Grønland bevist, at det på mange områder overgår tidligere inspektionsskibe. Det kan nævnes, at der ved averteringen er lagt stor vægt på at give personellet så gode underbringelsesbetingelser som muligt, f.eks. er intet personel længere indkvarteret på banjer, men på kamre. BESKYTTEREN markerer også et tidsskifte maskinteknisk, idet skibet under gang ikke har fast vagtpersonel i maskin- eller kontrolrum.

Torpedostation Kongsøre har fået tildelt to nye torpedoindbjærningsfartøjer, der har fået navnene HUGIN og MUNIN.

Af Flådens tal er i årets løb udgået trækutteren ERTHOLM.

Indførelse af fiskerigrænse på 200 sømil

Forsvarskommandoen har til Forsvarsministeriet udarbejdet en redegørelse over de planlagte foranstaltninger i grønlandske, færøske og øvrige danske farvande, som anses for påkrævede i forbindelse med den forestående udvidelse af fiskeriinspektionen. Redegørelsen omhandler såvel personelbehov og materielanskaffelser som driftsudgifter vedrørende materiel m.v.

Der foreligger endnu ikke oplysninger om, i hvilket omfang regeringen kan efterkomme Forsvarskommandoens ønsker, men det kan oplyses, at Forsvarskommandoens betragtninger går ud på en bedre udnyttelsesgrad af de eksisterende inspektionsskibe og kuttere bl.a. ved tilvejebringelse af ekstrabesætninger samt bedre navigationsudstyr.

Det er endvidere hensigten at udvide samarbejdet skib-fly i overvågningen af fiskerigrænserne.

Årets øvelser til søs

SMALL PLAY 1/76

Årets første nationale øvelse, SMALL PLAY 1/76, afvikledes i perioden 12.-16. januar. Øvelsen fandt sted i danske farvande med deltagelse af de fleste udrustede skibe under ledelse af Chefen for Fregateskadren.

DANEX 1/76

I perioden 5.-9. april gennemførtes første del af den årligt tilbagevendende og største nationale øvelse ledet af Søværnets operative Kommando. Øvelsen, der var at betragte som en del af typetræningen for Flådens udrustede skibe, blev ledet fra minelæggeren SJÆLLAND og omfattede 17 overfladeenheder samt undervandsbåde, støtteenheder og fly. Øvelsen fandt sted i danske farvande.

BLUE HARRIER

NATO-øvelsen BLUE HARRIER indledtes den 17. maj og varede 14 dage. BLUE HARRIER er en periodevis tilbagevendende minestrygningsøvelse, som i år fandt sted i Nordsøen med enheder fra 6 NATO-lande.

Fra søværnet deltog bl.a. et landbaseret "clearing diving team" på 13 mand, 3 lastvogne og 2 gummibåde.

DANEX 2/76

Som opvarmning til årets største NATO-øvelse, TEAM WORK afholdtes i perioden 31.august til 10.september den nationale øvelse DANEX 2/76. Øvelsen foregik dels som en øvelse i taktisk procedure-træning på kampinformationsskolen i Frederikshavn (31. august til 2. september), dels som en beredskabsøvelse for alle søværnets udrustede enheder.

DANEX 2/76 fortsatte umiddelbart i øvelse TEAM WORK 76.

TEAM WORK 76

En af de største maritime øvelser holdt nogensinde i NATO afvikledes i perioden 10.-23. september.

I TEAM WORK, som øvelsen kaldtes, deltog over 200 overfladeskibe, 30 undervandsbåde og 300 fly fra Belgien, Canada, Danmark, England, Holland, Norge, Portugal, Vesttyskland og USA.

Øvelsen foregik i Atlanterhavet, Kanalen og Østersø-området med en storstilet landgangsøvelse i Norge som højdepunktet. Inden da var der dog den 11. september i Vestjylland landsat 1150 britiske og hollandske marineinfanterister som øvelsesforstærkning af danske hær- og hjemmeværnsstyrker.

Formålet med øvelsen var at gennemprøve og kontrollere de planer, der er udarbejdet for Europas forsvar. Derfor omfattede den overførelse af forstærkninger og forsyninger med hurtigsejlende konvojer samt i tilslutning hertil overflade- og undervandsøvelser, luftoperationer, minestrygning og amfibieoperationer.

BONDED ITEM 76

Amfibie- og landøvelsen BONDED ITEM afvikledes i perioden 11.-21. oktober i Nordsøen, Jylland og Slesvig-Holsten.

Ligesom TEAM WORK 76, men i mindre omfang, var formålet at yde støtte til NATOs Nordregion med amfibiestyrker samt at gøre amerikanske styrker bekendt med forholdene i Danmark, Vesttyskland og Østersø-området.

I BONDED ITEM deltog enheder fra Atlanterhavsflåden (STRIKEFLEET) med bl.a. hangarskibet JOHN F.KENNEDY og amfibie-

skibet GUADALCANAL samt NATOs multinationale stående flådestyrke for Kanalområdet (STANAVFORCHAN) med et samlet besætningsantal på ca. 10.000.

Danske, vesttyske og amerikanske flystyrker indøvede luftstøtteprocedurer. Disse landes landstyrker omfattede ca. 11.000 mand, heraf 2.000 danske.

YELLOW BIRD 76

Med deltagelse af NATOs permanente flådestyrke (STANAVFORLANT), de fleste af Flådens udrustede skibe, marinedistrikter, flådestationer, Torpedobådenes mobile Base og Søværnets Flyvetjeneste samt fly fra det danske og vesttyske flyvevåben afvikledes NATO-øvelsen YELLOW BIRD den 8.-12. november i danske farvande.

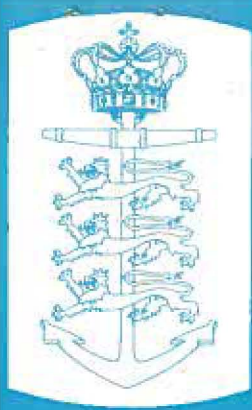
Øvelsen omfattede hovedsageligt våben- og proceduretræning, men gav STANAVFORLANT mulighed for at optræde i Østersøen og slutte af med et flådebesøg i København 13.-14. november.

SMALL PLAY 2/76

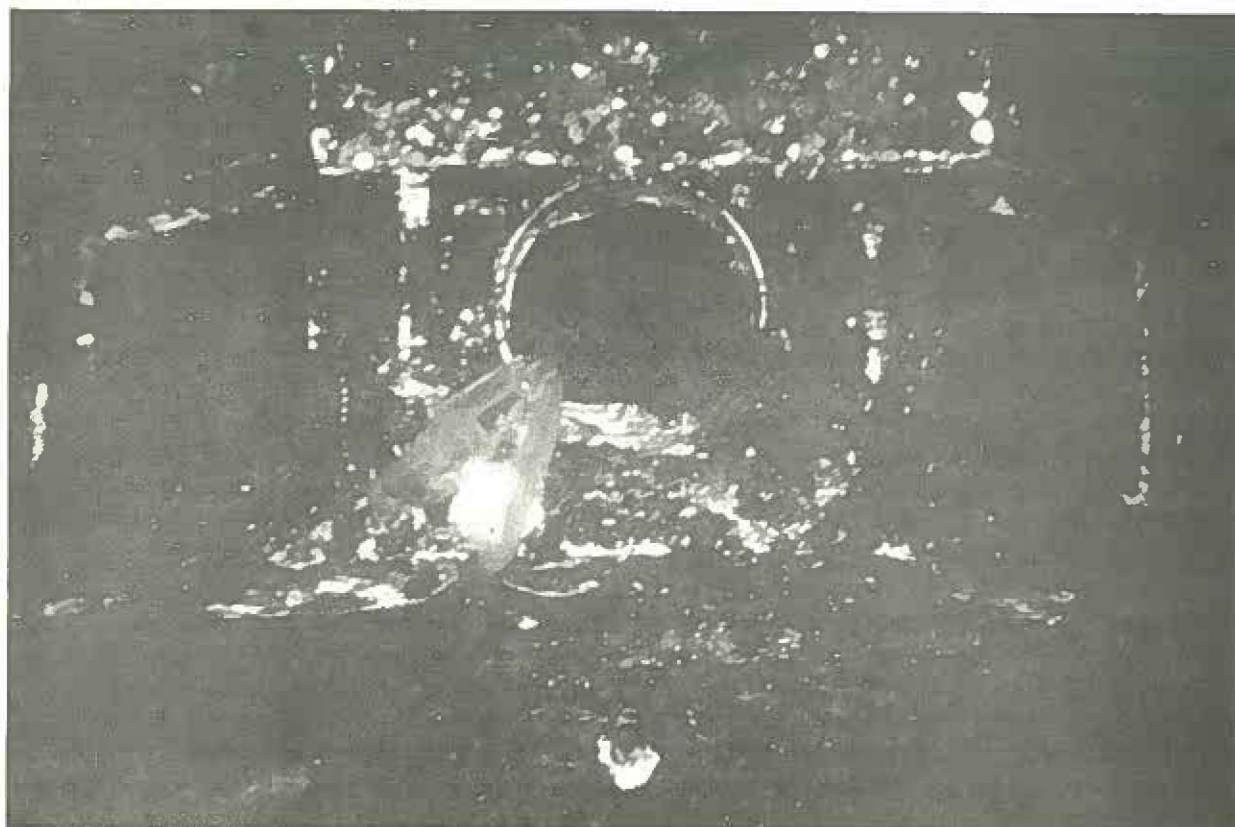
Søværnets operative enheder sluttede årets større øvelsesaktivitet, som de begyndte, med en SMALL PLAY-øvelse.

SMALL PLAY 2/76 afvikledes i perioden 6.-10. december i den sydlige del af Kattegat, Sundet og Bælterne. Den omfattede våbentræning samt øvelser af proceduremæssig og taktisk art under ledelse af Chefen for Mineskibseskadren.

SØVÆRNS- ORIENTERING

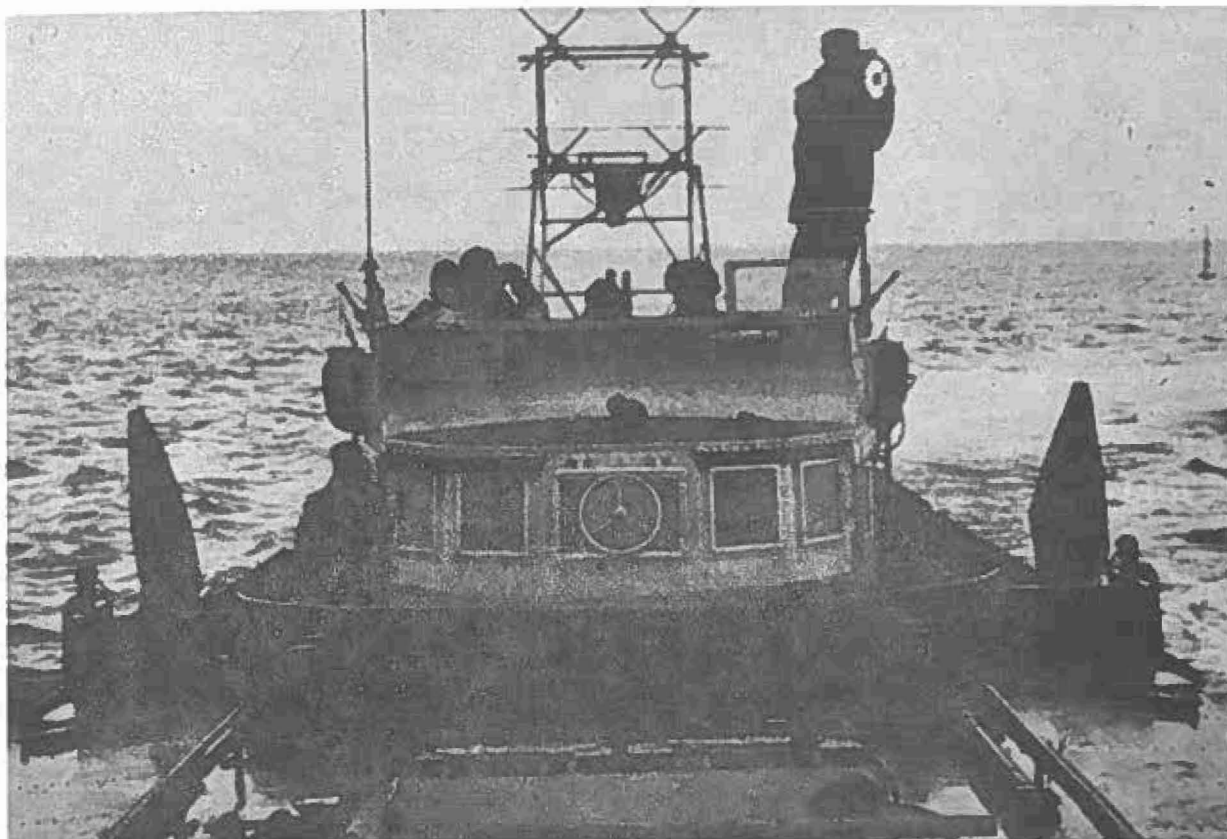

Undervandsfoto af S 103 set forfra.

Schnell-Boot S.103 genfundet

I Søværns-Orientering Nr. 18/76 blev der fortalt om den tyske motortorpedobåd S.103's sidste sejlads den 4. maj 1945, den samme dag, som feltmarskal Montgomery på Lüneburger Hede sammen med de tyske forhandlere underskrev den betingelsesløse kapitulations dokumenter. På sin flugt nordover gennem Lille Bælt mødte S.103 sit endeligt ud for Mommark på Als i form af allierede jagerbombere, der fløj væbnet rekognoscering over alle danske farvande. Schnell-Boot S.103 blev sænket med raketter.

Da Søværnets Minørtjeneste af en sportsdykkerklub i Svendborg blev gjort opmærksom på vraget af motortorpedobåden og dens eventuelle farlige last af bl.a. dybdebomber, sendtes en orlogskutter til den af sportsdykkerklubben opgivne position. Her fandt

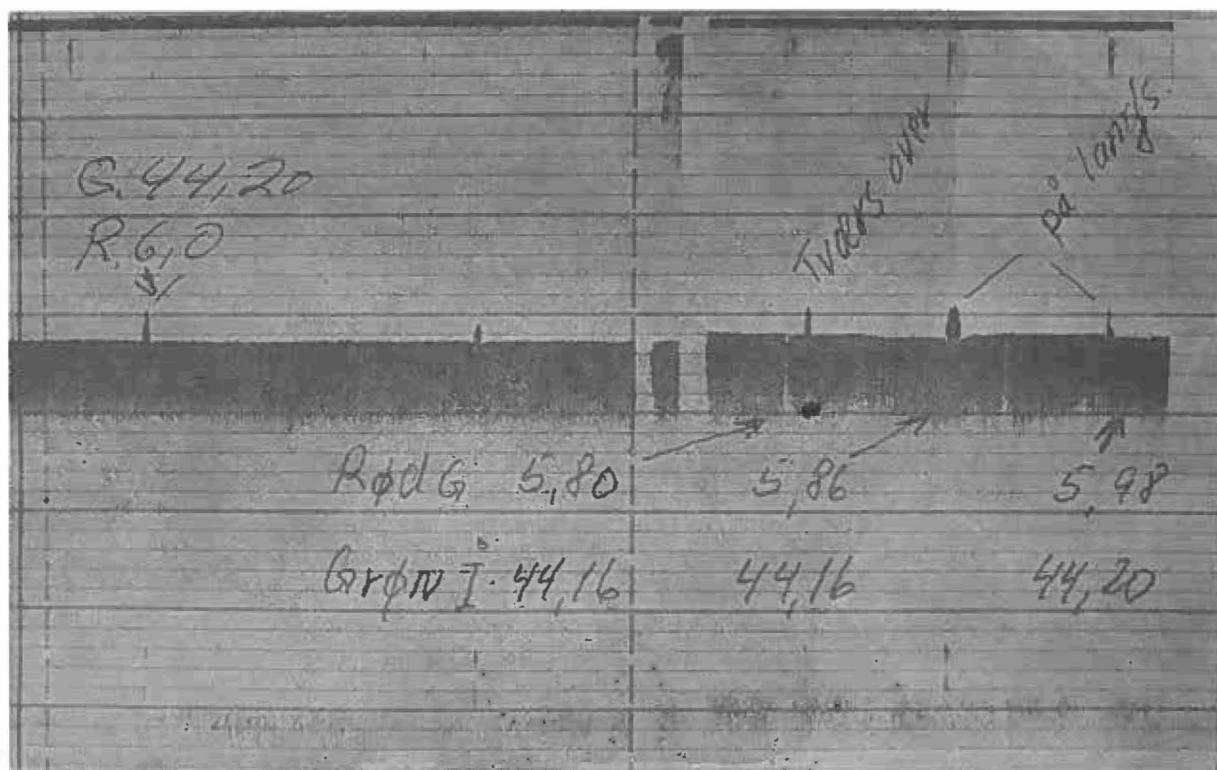
Motortorpedobåd af S-klassen

man den sunkne motortorpedobåd på 33 m vand 3 sømil sydøst for Mømmark, ca. 2 sømil fra kysten.

Søværnets Minørtjeneste ønskede nøje at undersøge mulighederne for at bortsprænge vraget, men der var den vanskelighed forbundet med en sprængning, at vraget står på havbunden lige i nærheden af stærkstrømskablet fra Sønderjyllands Højspændingsværk. Kablet går fra Als til Ærø.

En nøjere fastlæggelse af dette kables beliggenhed i forhold til vraget måtte foretages, før der kunne træffes beslutning om en eventuel bortsprængning. Fra den 14. til 20. december arbejdede orlogskutteren LÆSØ med 12 minedykkere og frømand om bord sammen med et udsendt fartøj fra Sønderjyllands Højspændingsværk på at fastslå vragets nøjagtige beliggenhed, så man kunne fastlægge position af vraget og stærkstrømskablet.

For at instruere svømmedykkerne så godt som muligt om opgaven i det iskolde, begsorte mørke på 33 m vand var der forud indkøbt en plastic-modelbåd af S.103-typen - den fandt man såmænd i en københavnsk hobby-forretning. Ved hjælp af denne model gennemgik man skibets konstruktion og dets indretning, så man kunne fastslå, hvad man skulle tage sig iagt for under arbejdet.

Ekkografens visning af vragekkoet

Undersøgelserne på vragstedet blev i starten hæmmet dels af dårligt vejr, dels fordi LÆSØ måtte ud på en mineeftersøgningsopgave, men endelig den 16. december lykkedes det for orlogskutterens ekkolod at få "bid" i en genstand på havbunden. De nedsendte svømmedykkere kunne rapportere, at ekkot var fra den sunkne motortorpedobåd. Undersøgelserne viste, at stærkstrømskablet lå ca. 450 m fra vraget, at bådens 8 dybdebomber var faldet ud og lå ved siden af båden, at der ikke var nogen torpedo i det bagbords torpedorør, samt at der på agterdækket stod to beholdere, der kunne indeholde tågesyre. Tidsnød forhindrede dykkerne i at trænge ind i vraget, så dette måtte vente til en senere undersøgelse.

Søværnets Våbenskole vil rette en tak til LÆSØs besætning, til de deltagende minedykkere og frømand samt til andet personel, der deltog i operationen, for et særdeles veludført arbejde.

(VBS/SMS)

Nytårsønsker

Forsvarschefen har Nytårsdag på Amalienborg over for Hendes Majestæt Dronningen udtrykt forsvarets bedste ønsker om et godt nytår for Hendes Majestæt, for Hendes Majestæt Dronning Ingrid, for Hans Kongelige Højhed Prins Henrik og for hele den Kongelige familie.

Hendes Majestæt Dronningen udtalte sin fulde tillid til, at forsvaret trods ofte vanskelige kår også i det nye år ville yde en helhjertet indsats til gavn for vort land.

Hendes Majestæt takkede forsvarets personel for godt arbejde i det forløbne år og udtrykte ønsket om et godt nytår for forsvaret.

(MST)

Nye stabskurser for alle 3 værn

Det stabskursus, som elever fra søværnet og flyvevåbnet har påbegyndt på Forsvarsakademiet, bliver det sidste i rækken. Det har ellers været planen i en overgangsperiode på nogle år at fortsætte med disse kurser jævnsides med de nye værnsfælles stabskurser, men besparelshensyn har nødvendiggjort, at den tanke forlades.

Det første nye stabskursus II indledes til efteråret, og det er meningen, at der skal være et stabskursus II hvert år. Kursus har en varighed af ca. 8 måneder.

Efter planen kan der blandt ansøgerne hvert år udvælges 3 officerer af søværnet til optagelse på stabskursus II, men som følge af bortfaldet af det hidtidige kursus i en overgangsperiode kan der de nærmeste år forventes optaget 8-10 officerer af søværnet, ligesom man for disse vil kunne dispensere fra kravet om en tjenestealder på 8-11 år efter udnævnelse til premierløjtnant samt om forudgående gennemgang af stabskursus I.

(MST)

"Operation spar" i svensk flåde

Marinen tvinges til at indlede "operation spar". Budgettet er allerede sprængt for såvel flåden som kystartilleriet, siger flådechefen, viceadmiral Bengt Lundvall, i udtalelser til pressen. Den økonomiske situation er så alvorlig, at vi må indstille næste års repetitionsøvelser og udskyde bygningen af de 9 minestrygere M-70 i to år. Det betyder, at der indtil efteråret 1978 kommer til at mangle beskæftigelse for ca. 300 mand ved Karlskronaværftet.

De 8.000 værnepligtige, der skulle genindkaldes til efteruddannelse næste efterår, vil først blive indkaldt et år senere. Forsvarschefen har godkendt dette. Det giver en besparelse på 35-40 mio.sv.kr. Også de krigsmæssige øvelser udskydes et år.

Vi skulle have indledt bygningen af de 9 minestrygere af plastic allerede i år. De koster omkring 345 mio.kr., hvoraf halvdelen til våbensystemer. Det er min mening, at det havde været bedre at bygge dem nu, da det er i både militær og civil interesse, at beskæftigelsen holdes igang.

"Operation spar" vil gå ud over mange aktiviteter. Det er først og fremmest de kraftigt øgede lønninger, der har udmarvet marinens budget, men hertil kommer større materielomkostninger og højere oliepriser. Flådens budget peger i dag på et minus på 57 mio.kr. Marinen ønskede i sine tillægskrav 100 mio.kr. mere pr. budgetår udover de bevillinger, som forsvarschefen foreslog for den kommende femårs-periode. Havde vi fået dem, var den forestående spare-kampagne næppe blevet nødvendig.

Af andre foranstaltninger, som spare-operationen medfører, kan nævnes færre øvelsesdøgn og overtidsbetaling, antallet af konferencer - og deltagelse heri - mindskes, mindre idrætsvirksomhed, bl.a. samordnes marinemesterskaberne med militærmesterskaberne, nedskæring af brug af øvelsesammunition, færre midler til vedligeholdelsesopgaver, forlængede intervaller for eftersyn af mindre vigtigt krigsmateriel og besparelser på vagttjeneste.

(MST)

Indland kort

Chefen for Søværnet har sagt ja til et tilbud fra Sisimut Kommune i Grønland om at adoptere inspektionsskibet BESKYTTEREN. Kommunen skal nu drøfte det nærmere arrangement med chefen for Grønlands Kommando. Adoptionen vil formentlig finde sted i sommer.

Den 25. december blev der kastet en benzinbombe mod inspektionsskibet FYLLA i Thorshavn. Bomben faldt på agterdækket, men forårsagede kun smeltning af en nylontrosse. Sagen tillægges ingen betydning, da der blev kastet flere lignende bomber i byen samme aften.

I Forsvarskommandoens serie "Forsvaret i Samfundet", der primært henvender sig til det værnepligtige personel, er udsendt "Grønland og polarområdet - sikkerhedspolitisk set". Heftet er skrevet af orlogskaptajn H.C.Bach og civilingeniør J.Taagholt og behandler udnyttelse af Grønlands ressourcer.

Forsvarskommandoen har nedsat Forsvarets Idrætsudvalg, der skal planlægge og koordinere idrætskonkurrencer i forsvaret samt deltagelse i nationale og internationale idrætsarrangementer. Udvalget skal bl.a. inden 31. marts fremlægge en plan over denne virksomhed.

Den årlige torpedoskydnings-konkurrence, hvor vandrepræmien er et ur udsat af det svenske Materielverk, blev i 1976 vundet af torpedobåden FALKEN. Præmien blev den 10. januar overrakt bådens chef, kaptajnløjtnant H.Muusfeldt, ved en parade for Torpedobådseskadrens personel.

Mandag den 3. januar indledtes på Artillerikursus Sjællands Odde det første af en række systemorienteringskursus om NATO-missilet SEA SPARROW. Til det første kursus, der har en varighed af 14 dage, er der tilmeldt 12 officerer.

Udland kort

Den anden af de engelske Type 42 missil-destroyere, BIRMINGHAM, blev den 3. december afleveret til flåden. Data: 3.500 t, længde 410 f, bredde 47 f, SEA DART-missiler, en 4,5" kanon, en helikopter, avanceret elektronisk computer-system. Det er flådens tredje skib med det navn.

Perus flåde synes at have opgivet planer om at købe det argentinske hangarskib INDEPENDENCIA, hvis tilstand heller ikke er tillidvækkende. I stedet for har man haft en føler i England for at høre nærmere om hangarskibet BULWARK, der nu er i reserven, men det er næppe troligt, at englænderne vil sælge det.

Det ventes, at den argentinske missil-destroyer HERCULES, der officielt blev leveret den 10. maj, forbliver i England indtil foråret. Det har knebet med at få våbensystemerne færdig og trænet den argentinske besætning til tiden.

Uruguays flåde, der hidtil ikke har deltaget i de sydamerikanske flåders kapløb om nye undervandsbåde, har nu fundet tiden inde til at være med. Man har sendt en forespørgsel til det vesttyske Howaldts-værft om deres Type 209.

Den britiske atom-undervandsbåd SOVEREIGN har været på et 5 ugers patruljetogt, hvorunder man bl.a. besøgte Nordpolen. Det lykkedes at finde et sted, hvor isen kun var 40 cm tyk, så man kunne bryde igennem. Togtets formål var bl.a. kortlægning af Nordkalottens iskapsels undervandsprofil.

Den første af to OBERON-klasse undervandsbåde, der bygges i England til Chile, er efter 2 års forsinkelse indgået i flådens tal. O'BRIEN blev sinket af politiske problemer og alvorlige fejl i det elektriske system. Den anden båd, HYATT, leveres ikke foreløbig. Dels blev den ramt af en eksplosion i 1976, dels vil briterne gerne se kontanter, som det kniber for Chile at fremskaffe.

16 engelske officerer med videnskabelig status er i Sydamerika gået om bord i ispatruljeskibet ENDURANCE. Under ledelse af 2 orlogskaptajner skal de udforske den antarktiske øgruppe Elephantøerne, hvor en række lokaliteter for første gang vil blive undersøgt. Sir Ernest Shackleton var i 1916 den første, der besøgte øerne.

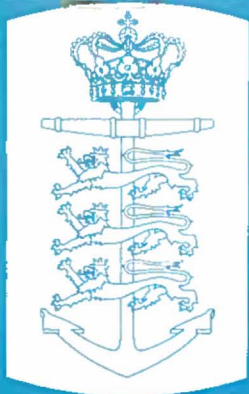
De nye svenske torpedobåde af SPICA-klassen skal ifølge det vesttyske Marine-Rundschau udrustes med HARPOON-missiler. Det tyder på, at den svenske flåde - som den danske - har fundet dette system bedst egnet.

e. b.

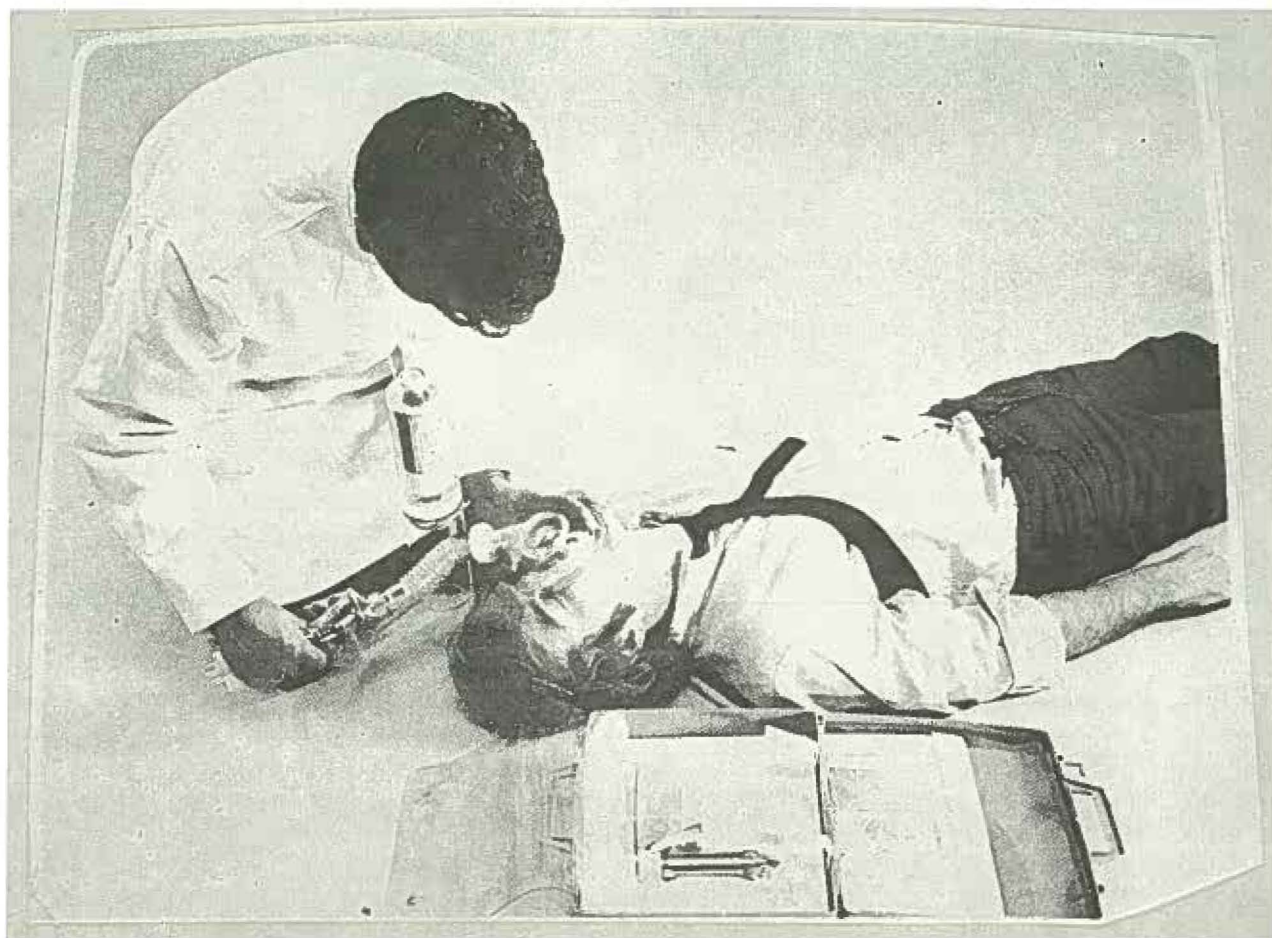

F. Heisterberg-Andersen
Stabschef ved Chefen for Søværnet

SØVÆRNS- ORIENTERING

Nyt genoplivningssæt indføres

Søværnet indfører i det nye år et nyt genoplivningssæt, der benævnes "Genoplivningssæt Lærdal Model II".

Det nye genoplivningssæt bliver normeret i de mindre sej-
lende enheder og skal betjenes af enhedernes hjælpesanitetsper-
sonel. Genoplivningssættet, der er af norsk fabrikat, består af
en åndedrætspose med maske og et JET-SUG, der er en sugepumpe.
Sættet anvendes til at skabe og vedligeholde frie luftveje hos
patienten.

Vejledning i anvendelse af sættet er udgivet i CHS PUB 189-502. Denne vejledning må dog ikke betragtes som et fuldstændigt oplæringsprogram, idet korrekt brug af udstyret forudsætter et

SUG

INTUBASJON

grundigt kendskab til udførelse af genoplivningsforsøg. Som det kraftigt fremhæves: Genoplivningssættet må kun anvendes af personel, der har gennemgået Kursus i genoplivning ved Søværnets Teknikskoles ABCD/SA-Kursus.

(TKI/SMK)

Minørerne i Esrum Sø

Søværnets Minørtjeneste får stadig pålagt nye opgaver til gavn for det civile samfund. En af de seneste var en eftersøgning af et kostbart apparatur til måling af sollysets intensitet, lysets brydning og lysets tilbagekastning fra en søoverflade i forbindelse med temperaturmålinger i hele søens dybde.

Sådanne forsøg udføres af Dansk Hydraulisk Institut under Danmarks Tekniske Højskole. Formålet er at indsamle oplysninger, der sammen med materiale fra havbiologerne skal kunne fastlægge forureningshastigheden i søen for derigennem at kunne dimensionere et eventuelt rensningsanlæg.

Til dette formål er udvalgt Esrum Sø i Nordsjælland, idet denne dybe sø - 24 meter plus 3 m mudder - skal være et standardmål for andre danske søer.

Instrumentet til de nævnte målinger blev anbragt på en forankret platform i den nordlige del af søen. Det havde en antenne op i luften og en sonde ned gennem vandet. En skønne dag var både platformen og instrumentkassen forsvundet. Da man mente, at den på en eller anden måde var tippet ud i søen, gik frømand fra Søværnets Frømandskorps i gang med at lede, men da instrumentet ikke blev fundet, bad man Søværnets Minørtjeneste om at yde assistance til eftersøgningen.

Minørerne gik i arbejde med magnetometer, populært sagt en slags minesøger, men undersøgelserne har endnu ikke givet resultat. Man er bange for, at det dyre apparatur, der har en værdi af ca. 60.000 kr., er blevet stjålet.

(VBS/SMS)

Gode fangster

Inspektionsskibet HVDIBJØRNEN har gjort nogle gode fangster i den sidste tid, skriver det grønlandske blad "Sermitsiak". Den 27. oktober kom skibet til Godthåb med 2 spanske trawlere, som havde forsøgt at fiske i ulovligt område. Der blev betalt en bøde på 60.000 kr. for hver af trawlerne, ligesom trawl og wirer blev konfiskeret. Trawlerne havde endnu ikke fået nogen fangst, så de fik lov at sejle igen, efter at bøden var betalt.

Tirsdag den 2. november tog HVIDBJØRNEN en norsk trawler, der fiskede ud for Danas Banke. Her faldt også en bøde på 60.000 kr., grejet blev konfiskeret, og fangsten på 11½ t fisk blev også konfiskeret, d.v.s. den blev solgt for 115.000 kr., som også går til statskassen.

(MAU)

2418 timer med søværnets helikoptere

Søværnets Flyvetjeneste har i 1976 fløjet 2418 timer med søværnets 8 Alouette helikoptere med en "in-commission rate" på 80 %. 1466 timer (60 %) af den forbrugte flyvetid er anvendt til flyvninger pålagt af højere myndigheder ("requested" flyvning), og resten - 952 timer - har været anvendt til træning og uddannelse af Søværnets Flyvetjenestes 14 piloter og 24 teknikere.

De 1466 timer anvendtes som følger:

- Flyvning fra inspektionsskibe	695 timer (48 %)
- Taktiske øvelser/torpedosporing	377 timer (25 %)
- Farvandsovervågning	185 timer (13 %)
- Transportopgaver	177 timer (12 %)
- Miljøstyrelsen	32 timer (2 %).

Der har været udført 30 SAR (search and rescue) missioner, fordelt med 18 ved Færøerne, 9 ved Grønland og 3 i det sydlige Danmark.

(SVF)

Færøsk børnehjem på FYLLA

Hele besætningen i inspektionsskibet FYLLA havde ønsket, at julen skulle indledes med besøg om bord fra børnehjemmet i Thors-havn.

Lillejuleaften var der travlhed med forberedelserne. Der skulle laves godteposer og sys tøj til julemanden. FYLLA kom til kaj i Thorshavn klokken ni om morgenen, og en time senere kom de 32 børn sammen med deres ledere. Den yngste var 2, den ældste 16 år. I skibets cafeteria var der varm chokolade og friskbagt wienerbrød til alle. En Gøg og Gokke film vakte jubel.

Nu skulle der være tegne- og klippekoneurrence: Hvem kunne lave den bedste julemand, det pæneste juletræ eller det fineste skib?

Med tungen i mundvigen arbejdede de små med farver og saks. Tre vindere blev kåret. De fik præmier. Alle fik konfekt, karameller og sodavand.

Efter nogle julesange på færøsk skulle alle i tøjet og op på dækket for at se julemanden komme med helikopteren. De mindste var stive af spænding, da de så helikopteren flyve tæt langs med skibet og lande på dækket. Men der blev jubel, da julemanden steg ud med sæk på ryggen og uddelte godteposer til alle.

Da børnene gik hjem, havde de fået en oplevelse, som byens andre børn kunne misunde dem. Og i skibet, hvor alle havde bidraget på den ene eller anden måde, fik vi en optakt til juleaften, som vi sent vil glemme.

(FYLL)

Hastighedskontrol på Holmen

Fredag den 17. december afholdt Militærpolitiet radar hastighedskontrol på hovedvejen ud for Beklædningsudsalget. Trods det dårlige vejr (sne og slud) samt vejarbejde blev der optaget 4 rapporter på bilister, der kørte med for stor hastighed. Disse bilister er dog ikke blevet retsforfulgt. Om dette skyldes "julehumør", eller om man ønsker at give personellet en advarsel, skal være usagt, men kontrollen vil sikkert blive gentaget.

Der skal i denne forbindelse erindres om, at færdselsloven også gælder på Holmen. Højeste hastighed er 30 km/t, dog 50 km/t på hovedvejen.

Der blev i december måned optaget et meget stort antal parkeringsrapporter. Det skal derfor oplyses, at flådestationen har ladet fremstille en lille folder, der dels fortæller om parkering på Holmen, dels viser, hvor der er parkeringspladser. Denne folder udleveres gratis i vagterne.

(MP)

Indland kort

Forsvarskommandoen har anmodet Forsvarsministeriet om at udvirke, at statsisbryderen ELBJØRN i lighed med tidligere år stilles til rådighed for søopmåling i perioden 14. april til 13. oktober. Ministeriet anmodes samtidig om at godkende, at der igen i år forhyres civilt maskinpersonel.

I denne måned modtager Flådestation Frederikshavn rutinemæssigt besøg (daglig anløb) af det vesttyske forsøgsskib H.C. ØRSTED. I månedens løb er der også daglige anløb af 9 vesttyske undervandsbåde og depotskibene LAHN, FEHMARN og SPICKEROOG samt af patruljebåden S-62.

Søværnets Taktikinspektør har på Chefen for Søværnets vegne inspiceret minestrygeren OMØSUND den 16. december. Inspektionen fandt sted under sejlads i Sundets nordlige del.

Orlogskutteren SAMSØ og svømmedykkerholdet fra Langelandsfort har bjærget store dele af et bombefly fra sidste krig, som en fisker havde fået i trawlet 8 sømil sydvest af Keldsnor. Vraget kan ikke umiddelbart identificeres, men menes at være af en engelsk Lancaster.

Udland kort

De britiske orlogsskibe, der skal overvåge de nye fiskerizoner, har fået ordre til ikke at skyde varselsskud mod ulovligt fiskende trawlere. Inspektionsskibene skal bortvise trawlerne og give dem 1 - eventuelt 2 - døgn til at forlade området.

På 20 årsdagen for søsætningen af det første sovjetiske hydrofoil-fartøj, RAKETA, oplyses det, at der i Gorkij ved Volga udvikles nye typer til lange ruter, 800 km på floder og 530 km på havet, med max.-fart på 80 km. Der skal etableres næsten 100 nye ruter med hydrofoil-bådene, som eksporteres til 40 lande.

Frankrigs nyeste undervandsbåd AGOSTA har afsluttet sine prøvesejladser og er indgået i flådens tal. Data: 1.450 t, 67,6 x 7,2 m, fart u.v. 20, o.v. 12 knob, togtkapacitet 45 døgn, 4 torpedorør, 20 torpedoer. Endnu 3 af samme type er under bygning.

38 vesttyske ministrygere har været samlet i Flensborg for at markere minevåbnets 100 årsdag. Det skete ved et arrangement kaldet "100 Jahre Deutsche Minenwaffen - 200 Jahre Seemine".

Efter den længste udviklingsperiode for noget skib i USAs flåde-historie er missil-hydrofoilbåden PEGASUS endelig i aktiv tjeneste. Under prøvesejladserne sejlede fartøjet de 1.225 miles fra Seattle til San Diego på 32 timer. Prøveskydninger med HARPOON-missiler i over 40 knobs fart betegnes som vellykkede.

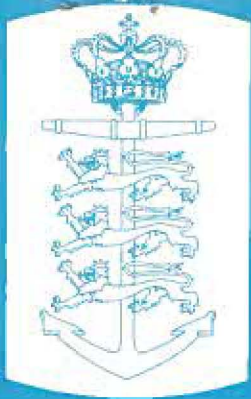
Jugoslavien bygger to undervandsbåde af en ny klasse. De lidt usikre data er foreløbig: 964 t, 65,8 m lange, 16 knob u.v. 6x533 mm torpedorør, 35 mands besætning.

Den amerikanske flådes største amfibie-skib, TARAWA, er indgået i flådens tal. Data: 40.000 t, 238 x 32 x 8,5 m, missi-

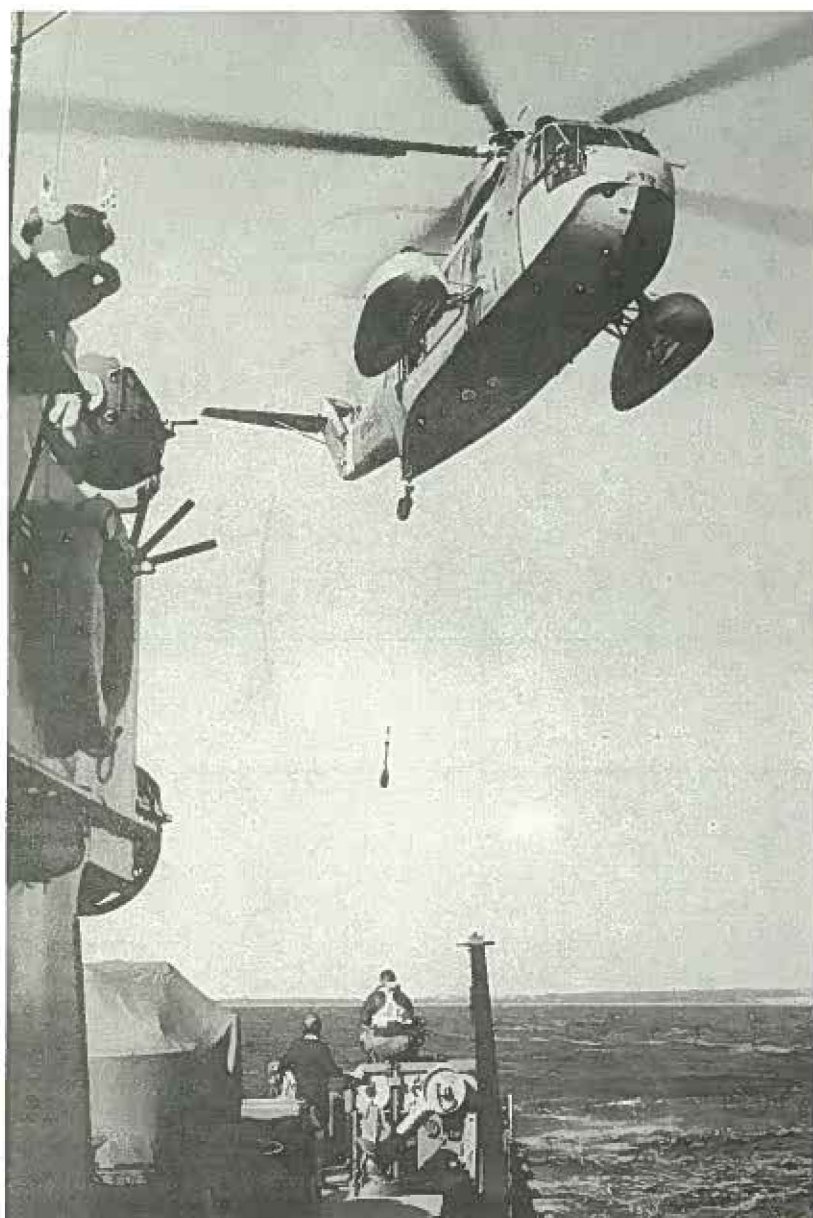
ler, tre 12,7 cm kanoner og seks 20 mm automat-kanoner, hangardæk. Kapacitet: 1.800 soldater med fuld udrustning, 25 helikoptere, 6 landgangsfartøjer i lastrum.

Den første af fire nye belgiske fregatter, F 910 WIELINGEN, bliver færdig i år. Data: 2.340 t, 106,3 x 12,3 x 5,6 m, Olympus gasturbiner, 27.580 hk, plus to diesel á 3.000 hk, max.-fart 28 knob.

S. Møsting
Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

Også søredningstjeneste
kræver øvelse

532

S
Ø
R
E
D
N
I
N
G
S
A
K
T
I
O
N
E
R

Søredningstjenesten under Søværnets operative Kommando i-
værksatte i 1976 532 aktioner for at redde, eftersøge eller as-
sistere nødstedte på søen. Året før var der 531 aktioner.

I første halvdel af 1976 var der en kraftig stigning i antallet af aktioner, men i sidste halvdel et tilsvarende stort fald. Det skyldes formentlig, at sejlsæsonen på grund af vejret i eftersommeren var kortere end i 1975. Der er sket et fald i antallet af udrykninger til fordel for udenlandske statsborgere

Den årlige BIKINI-øvelse i Ebeltoft Vig

og i aktioner, hvor udenlandske redningstjenester har ydet assistance til søredningstjenesten.

Det er fortsat således, at godt halvdelen af udrykningerne er til fritidssejlerne. Af sådanne udrykninger foretages hver 3. til fartøjer af jollestørrelse. Det er især i denne kategori, at de fleste alvorlige ulykker finder sted.

Som i tidligere år har der været igangsat en del aktioner, hvor det ikke har været muligt at fastslå en søulykke. Der er også stadig tilfælde, hvor der er afgivet nødsignal (rød pyroteknik) i situationer, hvor søfarende har været i vanskeligheder, men ikke i egentlig nød. Søredningstjenesten indskærper endnu engang de internationale søvejsreglers bestemmelser om an-

vendelse af nødsignal. De ændres ikke i de nye søvejsregler, der træder i kraft den 15. juli.

Aktionerne omfattede bl.a. 57 eftersøgninger og hjælp til erhvervsanvendte skibe, 19 pumpeassistancer, 12 slukningsassistancer, 2 evakueringer af skibsbesætninger, 60 patient-evakueringer, 238 eftersøgninger og assistance til lystfartøjer, fritidsfiskere m.v. og 36 eftersøgninger af overbordfaldne personer. 26 aktioner afblæstes, fordi situationen kom under kontrol, og i 81 tilfælde kunne der ikke erkendes en nødsituation. Blandt disse var der 12 falske alarmeringer eller affyring af nødsignal fra land.

Til udenlandske statsborgere blev der ydet hjælp således: Tyske 35 aktioner, svenske 14, norske 8, britiske 5, sovjetiske 3 og andre 6, i alt 71 aktioner eller ca. $13\frac{1}{2}$ % af samtlige aktioner. Til gengæld medvirkede udenlandske redningsorganisationer ved 48 aktioner eller 9 %.

Antallet af aktioner i de sidste 9 år ser nu sådan ud: 1968 226 aktioner, 1969 320, 1970 264, 1971 273, 1972 290, 1973 338, 1974 487, 1975 531 og 1976 532.

(SOK)

De farlige genstande

Minedepot Grelshedes minørhold havde i oktober kvartal 19 udrykninger, hvoraf de 13 var efter farlige genstande.

Udrykningerne omfattede bl.a. 2 hornminer, 1 dydbombe, 1 krigsraket, 1 pansergranat, 1 mortargranat, 4 seismiske sprængladninger, 1 artillerigranat, 500 stk. håndvåbenammunition, 1 række nødraketter, bjærgningsblus m.m., 1 sonarbøje, 3 mineankre, 1 mineskal og 1 topplade til mineanker.

Holdet kørte 2.940 km og sejlede et ukendt antal sømil med orlogskuttere.

Minedepot Dråbys minørhold havde i samme periode 23 udrykninger. De omfattede bl.a. 1 tysk 250 kg bombe, 1 75 mm granat, 1 51 mm mortargranat, 1.070 stk. håndvåbenammunition, 1 tysk rivtænder, et antal nødraketter, blus og markører, 3 sonarbøjer, 1 trawlerkugle, 2 ukendte beholdere, formentlig måleudstyr, 2 sovjetiske bakalitetuier med ampuller, forskellige flydele og dele af en tysk V-1 bombe. Holdet kørte 2.744 km.

(FLS FRH)

Søværnets Samarbejdsudvalg

Den 11. januar afholdt Søværnets Samarbejdsudvalg årets første møde. Med hensyn til sager, som ikke fandt en løsning i 1976, måtte det desværre konstateres, at de to største, nemlig "arbejdstid for sejlede" og "arbejdstid for søværnets landtjenestesteder", måtte tælles heriblandt. Senere på mødet blev det endvidere påpeget fra en personelorganisation, at administrationen af bestemmelsen om fridage (den såkaldte 2 fridagsordning) stadig voldte vanskeligheder.

Den værnepligtige repræsentant orienterede om et ekstraordinært møde, som søværnets landstalsmænd havde afholdt, og hvor man var fremkommet med en fællesudtalelse imod cafeteriaboykotten. Endvidere gennemgik den værnepligtige menige fra forretningsudvalget oplægget til det ordinære landstalsmandsmøde, der finder sted i januar.

Samarbejdsudvalget drøftede dernæst på foranledning af Centralforeningen for Stampersonel forholdet mellem de nøglebemandede enheders bemanning og aktivitet. Det blev konkluderet, at systemet er godt, men at man må være på vagt overfor, at det ikke udhules personel- eller aktivitetsmæssigt.

Samarbejdsudvalget har tidligere givet udtryk for ønsket om at deltage i drøftelsen af den nye flådestationsrapport. Når fornøden ekspertise fra Forsvarsstaben til nærmere redegørelse for rapportens indhold og for det videre arbejde i sagen kan stilles til rådighed for Søværnets Samarbejdsudvalg, vil dette afholde et ekstraordinært møde med henblik herpå.

(MST)

Holdningen til forsvaret mere positiv

På grundlag af omfattende holdningsmålinger har Militærpsykologisk Tjeneste konstateret en væsentlig, positiv udvikling i befolkningens holdning til forsvaret inden for det sidste 1½ år. Det gælder alle grupper - såvel alders-, uddannelses- som indtægtsgrupper. Det er særlig bemærkelsesværdigt, at ændringen i positiv retning er størst for de grupper, der for 1½ år siden var mindst positive. Befolkningen er altså blevet mere enig og

mere positiv i sin holdning til forsvaret. Den hyppigt omtalte polarisering i befolkningen ser ikke ud til at berøre holdningen til forsvaret - tværtimod.

Eksempelvis kan nævnes, at for $1\frac{1}{2}$ år siden var folk med store indtægter mere positive end folk med små indtægter. Denne forskel er nu ifølge undersøgelsen helt udlignet, idet den positive ændring har været størst hos folk med små indtægter. Tilsvarende er den største ændring i positiv retning at finde hos de yngre og mindst positive.

Målingerne er foretaget ved interview af en repræsentativ del af befolkningen (ca. 4000), udvalgt og interviewet af Socialforskningsinstituttet og Danmarks Statistik. Der er anvendt en række spørgsmål omkring indstillingen til forsvaret. Svarene på disse spørgsmål bliver vejet på en sådan måde, at personernes holdning kan udtrykkes ved et enkelt tal. Herved opnås større sikkerhed, end hvis der kun opereres med enkeltspørgsmål. Besvares alle spørgsmål positivt, bliver tallet 10, og er svarene alle negative, bliver tallet 0. Der er ingen mening i at sige, at et tal - f.eks. 4.2 - er udtryk for noget absolut positivt eller negativt. Derimod er en sammenligning af forskellige grupper og udviklingstendenser meningsfuld.

Nedenstående nogle tal til belysning af udviklingen:

Alder	Maj 1975	Oktober 1976
15-24 år	4.0	4.7
24-34 år	4.5	4.8
over 35 år	5.0	5.3.

Det fremgår heraf, at den yngste aldersgruppe er steget 0.7. Opdeler man igen denne gruppe i uddannelsessøgende og andre, fås en yderligere belysning af den stedfundne udligning. De uddannelsessøgende, som er den mindst positive gruppe, har haft en stigning på 1.2, medens stigningen for resten af aldersgruppen har været 0.4. For befolkningen som helhed har stigningen været fra 4.7 til 5.1.

Årsagerne til udviklingen skal formentlig bl.a. søges i de senere års større åbenhed mellem forsvaret og det øvrige samfund.

Yderligere oplysninger om undersøgelsen kan fås hos chefen for Militærpsykologisk Tjeneste, kommandørkaptajn B.Rieneck.

(MPT)

Indland kort

Farvandsdirektoratet har anmodet søværnet om at give et kursus i sprængstoffers behandling til personel fra direktoratets skibe. Det er personel, der vedligeholder farvandsafmærkningen og bl.a. bortsprænger vrage, der er til hinder for skibstrafikken. Søværnets Minekursus vil foranstalte sådanne kursus.

Militærpsykologisk Tjeneste har iværksat en række orienteringsmøder vedrørende de nye holdningsmålinger. Det første fandt sted den 26. januar i Kastellet, hvor der var deltagere fra alle tre værn.

Den nye chef for NATOs Nordkommando, general Sir Peter Whiteley, ventes snart at indlede sine tiltrædelsesbesøg. Han skulle først være tiltrådt i september, men på grund af general Sir John Sharps pludselige død begynder han sin tjeneste omgående. Han er 56 år og blev i 1975 chef for Royal Marines.

Slædepatruljen SIRIUS har nu overstået den fredelige juletid hjemme i basens hyggelige varme. Samtlige slædehold har indledt forårsrejserne og vender ikke hjem før engang i juni. Vejret er for tiden ret pænt, og kuldegraderne holder sig i trediveerne. Til gengæld er det mørkt en månedstid endnu.

Udland kort

Endnu 6 amerikanske destroyere af SPRUANCE-klassen er blevet navngivet. Det er JOHN RODGERS, LEFTWICH, CUSHING, HARRY W. HILL, O'BANNON og THORN. De sidste 4 i klassen på 30 er endnu uden navne. En SPRUANCE-destroyer - DD 969 - hedder i øvrigt PETERSEN.

Den britiske missil-destroyer HAMPSHIRE er i Chatham ved at blive tømt for al udrustning, før den skrottes. Den skal anvendes i de tilbageværende 7 enheder i klassen. HAMPSHIRE blev søsat 1961, 5.440 t, 153,9 x 16,5 x 6,1 m, 32,5 knob, 471 mands besætning. EXOCET-missiler, 1 Wessex-helikopter.

Norske værnepligtige får nu tilladelse til at bruge civilt tøj på tjenestestedet i fritiden. Det gælder dog ikke værnepligtige om bord i flådens skibe. Værnepligtige, som er færdige med rekruttiden, får adgang til generel natorlov.

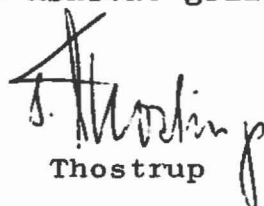
Det vesttyske Lürssen-værft har færdigprojekteret to korvettyper - C-71 og C-83 - som man gerne vil bygge til liebhavere. Data C-71: 595 t, 71,5 x 9,3 x 3,4 m, max.-fart 30,5 knob, 52 mands besætning. C-83: 1.010 t, 83 x 10,6 x 3,9, gasturbiner, over 29 knob, 67 mands besætning. Begge typer er beregnet til missiler.

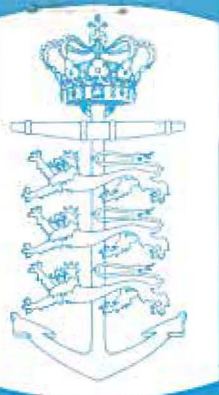
Den franske flådes langtidsprogram er blevet beskåret, så flåden i 1987 kun vil tælle 250.000 t mod de nuværende 320.000 t. I de kommende 10 år forældes og udgår ca. 100.000 t. Flåden håber på bedre økonomiske muligheder efter 1982, da langtidsplanen skal revurderes.

Den argentinske flådes missil-destroyer HERCULES er færdigbygget på engelsk værft. Den er identisk med den britiske SHEFFIELD-klasse. Et søsterskib er under bygning på skibsværftet i Santiago i Argentina.

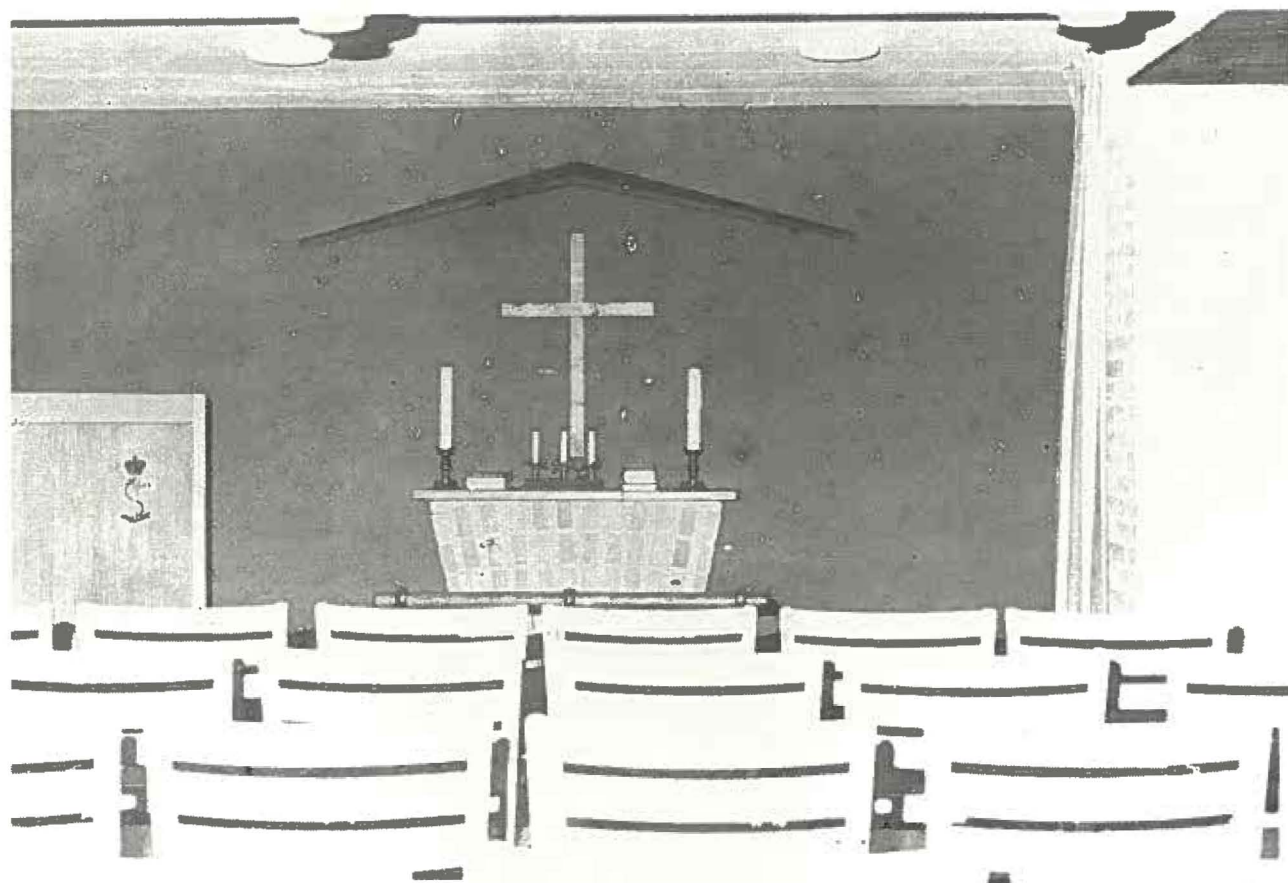
Ægypten er på Arsenal-værftet i Alexandria ved at bygge 6 missil-patroljebåde. Det er kopier af den sovjetiske KOMAR-klasse, som man modtog for år tilbage. Udrustningen bliver dog italienske OTOMAT-missiler, som Ægypten har bestil 30 af.

En julefest ved et svensk regiment er endt med, at værnepligtige har anmeldt en række officerer for dyrplageri. De forklarer, at der blev sluppet en samling høns ud i gymnastiksalen, som blev mørkelagt, hvorefter festens deltagere nedlagde dem med luftgeværer. Derefter blev hønsene grilleret og spist.

Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

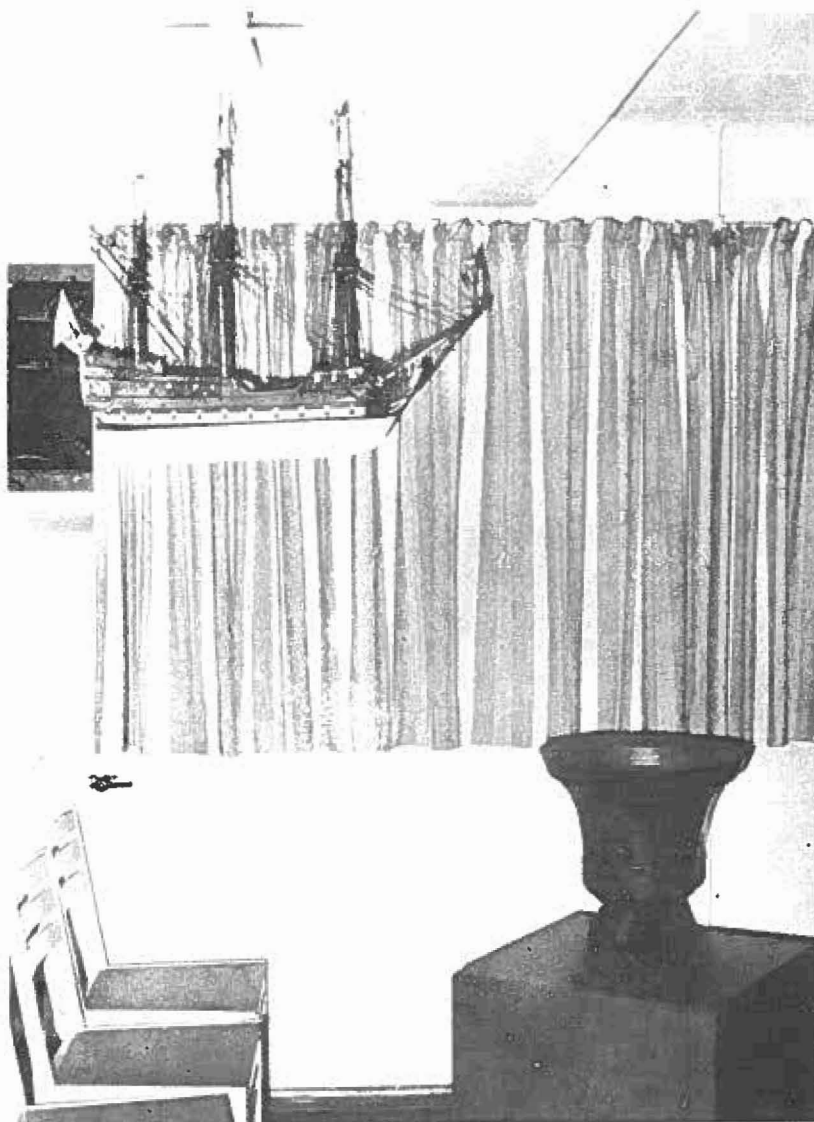
Kirkesalen i Auderød.

Søværnets kirkelige betjening

Søværnets 9 orlogspræster har også i det forløbne år aktivt deltaget i flådens liv, såvel ved festlige lejligheder, som f.eks. Officersskolens jubilæum, udenlandske flådebesøg, Oddendagen og sømandskirkeindvielse i Gøteborg, som ved jævn daglig tjeneste om bord og i land.

Både minelæggeren MØEN og fregatten PEDER SKRAM havde præst med på USA-togterne, og orlogsprovsten var som første danske orlogspræst om bord i PEDER SKRAM under STANAVFORLANT-øvelser, hvor samarbejdet med orlogspræster fra andre NATO-lande blev udbygget.

Et meget opmuntrende tegn på forståelse for orlogspræster-
nes arbejde har været en bemærkelsesværdig stor deltagelse ved
gudstjenester om bord, ligesom kirkesalen ved Søværnets Eksercer-
skole under de ugentlige skibsgudstjenester adskillige gange har

Smukke enkeltheder i kirkesalen.

været overfyldt,
hvis en kirke nogen-
sinde kan være det.
Gudstjenesterne i
Auderød er blevet
efterfulgt af oply-
sende og orienteren-
de møder i kirkeba-
ren. Det kan også
noteres, at trods
søværnets personels
stigende udflytning
fra Københavns-områ-
det bruges Holmens
Kirke stadig trofast
af søværnet.

Beklageligvis
vil den nye værne-
pligtsordning medføre,
at kun ganske få vær-
nepligtige teologer
kommer til at gøre
tjeneste i fremtiden,
hvorfor det er endnu
mere nødvendigt, at
orlogspræsterne - i
det omfang, deres ci-

vile præstearbejde tillader det - udfylder behovet for kirkelig
betjening i søværnet i fredstid. Hovedsigtet må være, at orlogs-
præsterne ved jævnlig tjeneste og kurser dygtiggør sig til de op-
gaver, de er forpligtet til ved mobilisering og i en krigssitua-
tion.

For at udbygge kendskabet til værnspæstordningen har værnsp-
rovsterne sendt en redegørelse til landets biskopper og andre
kirkelige og militære myndigheder, hvoraf det bl.a. fremgår, at

der stadig mangler værnspæster. Flere af søværnets tjenestesteder mangler således orlogspræst, men det er glædeligt, at en præst i Thorshavn er ansat som flyverpræst med forpligtelse tillige over for Færøernes Kommando og inspektionsskibene. Der er desuden planer om at søge den kirkelige betjening af inspektionsskibene udbygget ved ansættelse af orlogspræster.

(OLP)

Om Tordenskiold

Den 12. november 1720 faldt Tordenskiold i en duel i landsbyen Gleidingen syd for Hannover. Danmarks Marineforening og Norges Orlovsforbund skaffede midler til en mindesten, der blev afsløret den 12. november 1958. I 1965 skaffede Marineforeningen skolen i Gleidingen et portræt af Tordenskiold - og det har hidtil været det eneste sted i byen, hvor tyskerne kunne se, hvordan manden fra mindestenen så ud. Men så kom den danske ambassadør i Bonn til byen.

Ambassadør T.Oldenburger besøgte Gleidingen sidste sommer. Han fortæller, at der stadig hæges pænt om mindestenen, som nu er omgivet af huse. Gaden hedder Tordenskioldstrasse, og adgangen til mindestenen er tydeligt afmærket. I byen findes der også en hotel-restaurant, som fører navnet "Zum Tordenskiold". Indehaveren, G.Schröder, beklagede over for ambassadøren, at man ikke ejede et billede af Tordenskiold.

Dette sagde han ikke forgæves. Ambassadør Oldenburger satte sin forsvarsattaché, oberst Bjørnsholt, ind i sagen, og det medførte, at der gennem Forsvarskommandoen blev fremskaffet en smukt udført fotokopi af Søofficersforeningens billede af Tordenskiold. Ved en højtidelighed i "Zum Tordenskiold" den 29. december overrakte ambassadør Oldenburger billedet til værten, som erklærede, at det vil få en hædersplads i restauranten. I højtideligheden deltog bl.a. Horst Küncke, der var borgmester i Gleidingen, som nu er indlemmet i en storkommune. Küncke var meget virksom for at få fredet området, hvor stenen er rejst.

I dagens anledning gav værten frokost. Til den serveredes en sekt med en speciel etikette. Den bar Tordenskiolds velkendte billede fra tændstikæskerne og hed naturligtvis Tordenskiold.

(MST)

Lærebog i navigation ajourføres

Ved Søværnets Taktikinspektør er der nedsat et redaktionsudvalg, der skal ajourføre Søværnets lærebog i navigation. Udvalgets formand er kommandørkaptajn H.Johs.Jørgensen.

Udvalget ønsker at gøre lærebogen så brugervenlig som mulig og anmoder derfor alt navigationsuddannet personel, der har kendskab til denne lærebog, om at medvirke. Redaktionsudvalget vil gerne have de kommentarer til den gamle lærebog, som brugerne anser for påkrævet eller ønskelig i den nye udgave.

Henvendelser kan ske til Redaktionsudvalget for Søværnets lærebog i navigation, Søværnets Taktikinspektør, Holmen, 1433 København K. Sekretæren træffes på Holmens telefonnummer, lokal 233.

(TAI)

Svensk mini-ubåd på museum

Det engelske hjælpefartøj RESURGENT har i Karlskrona hentet den svenske mini-undervandsbåd SPIGGEN, der nu bliver museumsgenstand på Imperial War Museum i London.

SPIGGEN, som englænderne kalder "Stickleback" og nu har købt for 1 mio.sv.kr., er af nær samme type som de mini-ubåde, der under sidste krig alvorligt skadede det tyske slagskib TIRPITZ i Kaafjord nær Tromsø i Nordnorge. Den er på 40 tons og byggedes hos Wickers-Armstrong i Barrow, søsattes 1954 og udrustedes i 1958, da den svenske flåde købte den.

SPIGGEN er 15 m lang, 2 m bred og har en dybgang på 2 m. På grund af den ringe aktionsradius bugseredes den til operationsmålet af en større ubåd. I moderskibet befandt sig kampbesætningen, medens en mindre transportbesætning var om bord i mini-ubåden.

Kommandørkaptajn Gunnar Rasmusson, der var en af SPIGGENS første chefer, siger, at det var en dejlig båd, når man vænnede sig til at gå krumbøjet om bord. Man kunne sove i batterirummet, hvor der var to træbrikse. Båden havde forsyninger til at kunne være tre døgn i søen. Det fingertykke britiske periskop måtte vi dog ombygge. Vi fremstillede et svensk på 5 cm i diameter, der

var ti gange bedre end det engelske. Vi havde engang den fornøjelse at sende følgende signal til chefen for marinen: Undervandsbåd SPIGGEN afgået fra Stockholm Centralstation! Det siges, at han kiggede længe på det - men faktisk sendte vi af og til båden med toget, bl.a. engang til Jönköping, hvor vi skulle give demonstration af SPIGGENs muligheder i Vättern.

(MST)

Indland kort

Næppe er året begyndt, før der er bud efter Søværnets Udstilling og Søværnets Tamburkorps. Det er Jyllinge og Blokhus, der var først på færde, men de har måttet nøjes med at få at vide, at svar først kan gives, når driftsplanen for forsvarets mobile udstillinger foreligger i april.

Samtlige tankskibe og bulkskibe på over 40.000 t skal 8 steder i danske farvande melde kurs, fart og position til Søværnets operative Kommando, der følger dem og forhindrer, at modgående passager finder sted på de smalleste steder. Kommandoen overvåger nu årligt ca. 600 skibe på denne måde, et ret omfattende merarbejde.

Chefen for Søværnet aflagde orienteringsbesøg ved Torpedobådseskadren den 24. januar og ved Torpedostation Kongsøre den 26. januar. Den 27. januar var admiralen i Frederikshavn for at bese torpedobåden WILLEMOES i dok.

Hæderstegnet for god tjeneste ved Søetaten - eller Holmens Hæderstegn, som det tidligere blev benævnt og stadig kaldes blandt søværnets personel - blev i år uddelt til 145 civile og militære medarbejdere. Det var næsten dobbelt så mange som sidste år, hvor der blev uddelt 76 hæderstegn.

Udland kort

Efter navngivning af de to første amerikanske atomdrevne krydsere CALIFORNIA og SOUTH DAKOTA, som snart er færdige, har de næste fået navnene VIRGINIA, TEXAS, MISSISSIPPI og ARKANSAS. De

er på 10.000 t, fart 30 knob, missiler, to 127 mm kanoner, torpedoer, to helikoptere.

Den 17. januar gik Karlskrona-værftet igang med bygningen af patruljebådene SPICA-MALAYSIA. De fire både til 250 mio.sv.kr. skal leveres i 1979. Kun skroget er identisk med de svenske SPICA-både. Der bliver en helt anden overbygning, dieselmotorer i stedet for gasturbiner, tropisk luftkonditionering og 38 mands besætning mod de 32 i de svenske både.

Som det 13. land har Portugal købt det franske EXOCET-missilsystem. Det bliver installeret i 10 fregatter af JOAO COUTINHO-klassen, der i øvrigt har meget forskellig udrustning. Data: 1.380 t, max.-fart 24 knob, 100 mands besætning plus underbringelse for 34 marineinfanterister. 7 af dem er bygget i Spanien, 3 i Hamborg.

Bygningen af de næste 3 britiske atom-undervandsbåde af SWIFTSURE-klassen skrider hurtigt frem. Det er SCEPTRE, der er længst fremme (påbegyndt 1971), SPARTAN (1973) og SEVERN (1974). Som meddelt er SUPERB netop indgået i flådens tal, der i forvejen tæller SWIFTSURE og SOVEREIGN.

Perus flåde har sluttet kontrakt med det vesttyske Howaldtsværft om levering af endnu 2 Type 209 undervandsbåde. De har i forvejen 2, nemlig ISLAYA og ARICA. Værftet har nu solgt 24 af denne type.

Et ophugningsfirma i Ystad har indledt skrotningen af de sidste 3 svenske undervandsbåde af ABORREN-klassen. Det er ABORREN, MAKRILLEN og LAXEN. Firmaet har tidligere skrottet den fjerde undervandsbåd i klassen - SIKEN.

Equadors flåde modtager snart 3 patruljebåde fra det vesttyske Lürssen-værft. Data: 200 t, 36,7 x 2,4 m, 40 knob, EXOCET-missiler. Foruden til Vesttyskland har værftet også leveret disse både til Argentina, Singapore, Thailand, Malaysia og Tyrkiet.

Efter at have ført den sidste skibskonvoj ind til Murmansk er de sovjetiske atom-isbrydere LENIN og ARKTIKA nu gået i hi. Efter programmet skal sejladsen genoptages i marts. For 6 år siden sluttede besejlingen i november og genoptoges først i juli.

Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

Fregatten VISBY.

Svenske jagere gennem 75 år

Den svenske flådes jagere kan snart fejre 75 årsdagen. Det sker samtidig med, at nogle af de sidste af denne skibstype forvandles til fregatter.

Kølen til den første svenske jager blev lagt i 1902. Det var MODE, der blev bygget på et engelsk skibsværft. Skibet var på 450 t og havde en max.-fart på 32 knob. I 1905 fik det følge af søsterskibet MAGNE. Typen var fra begyndelsen tænkt som et forsvar mod det mere og mere fremtrædende torpedovåben.

Jager-typen blev skabt i England, hvor den første, HAVOCK (ødelæggelse), blev søsat i 1892. Den var på 250 t og udrustet med 4 kanoner og 3 torpedorør. Farten var 30 knob - 3 mere end den hurtigste torpedobåd. I begyndelsen af århundredet fik typen international interesse, fordi en svensk eskadre, som eskorterede Prins Wilhelm til brylluppet med Prinsesse Maria, i 1908 i Reval mødte en imponerende russisk flådestyrke bestående af ikke mindre end 36 jagere.

Fra 1906 er de svenske jagere udelukkende bygget på svenske værfter. I 1906-14 byggedes 6 jagere og 20 torpedobåde. Da den

Jageren HALLAND.

første verdenskrig brød ud, talte flåden 8 jagere og 2 under bygning. England var i spidsen med 240 og 32 under bygning. I Sverige blev jagerne trukket ud af kystflåden og fik tildelt særlige eskorterings- og overvågningsopgaver i forbindelse med søfartsruterne. Ved krigens slutning havde de eskorteret 4.000 svenske handelsskibe.

Krigens erfaringer førte til bygning af væsentligt større jagere. Der blev bygget jagere på 3.000 t, mere sødygtige, med længere aktionsradius og kraftigere armering. Her kom EHRENSKÖLD-klassen til. Det var en hurtig jager på 1.000 t med 3 12 cm kanoner og 6 53 cm torpedorør. Den viste sig velegnet til Østersøen, og klassen fik efterhånden 14 enheder. De sidste fik svenske bynavne, bl.a. MALMÖ, KARLSKRONA og SUNDSVALL.

Da den anden verdenskrig brød ud, havde England 166 jagere og 32 under bygning - Sverige havde henholdsvis 14 og 2. MALMÖ afsluttede netop sine prøvesejladser ved krigsudbruddet. Under krigen fik de meget store opgaver. Sammenlagt gennemførte de 15.000 eskorteringer. Den 17. september 1941 blev de ramt af et hårdt slag. Af ukendte grunde skete en eksplosion på jageren KLAS UGGLA, og ilden bredte sig til de fortøjede søsterskibe KLAS HORN og GÖTEBORG. De udbrændte delvis og sank på grundt vand. 33 be-

ÖLAND-klassen.

sætningsmedlemmer mistede livet. Gennem en hurtig regeringsbeslutning blev der iværksat erstatningsbyggeri, nemlig VISBY-klassens 4 enheder. I de sidste krigsår indledtes desuden bygningen af ÖLAND-klassen på ca. 2.000 t og betydelig forbedret ildkraft

Jageren ÖSTERGÖTLAND.

og sødygtighed.

I forbindelse med Koreakrigen udnyttede man den svenske værftsindustri store kapacitet til på kort tid at gennemføre moderniseringer på et stort antal jagere. Af nye jagere byggedes desuden en større type, HALLAND-klassen på 2.650 t, og i slutningen af halvtredserne byggedes ÖSTERGÖTLAND-klassen, der for-

uden navngiveren omfattede SÖDERMANNLAND, GÄSTRIKLAND og HÄLSINGLAND. Endnu to skibe af denne klasse på 2.150 t var under bygning, men blev aldrig fuldført af økonomiske grunde.

(MST)

Den nye dimension på havet

NATOs øverstkommanderende i Atlanterhavet, admiral Isaac C.Kidd, jr., har i tidsskriftet NATO-Nyt skrevet en artikel under titlen "NATO-strategi og den ny dimension på havet". Vi bringer her et uddrag:

"I slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne oplevede man indførelsen af en stor ny dimension i Sovjets militære kapacitet, nemlig en betydelig verdensdækkende sømagt. Medens tilsynskomsten af denne kapacitet erkendes overalt, er man mindre opmærksom på de muligheder, som denne kapacitet har åbnet for Sovjets militærpolitiske planlæggere. I samme periode forblev NATOs militærposition og strategiske filosofi stadig næsten udelukkende at være indrettet på at forsvare Alliancen mod militært pres mod det europæiske kontinent med vore maritime styrker som støtte.

Udover rene tal på krigsskibe er der flere elementer, som man kan fastslå er fundamentene i Sovjets sømagt.

For det første er der sket en voldsom kvalitetsforbedring i Sovjet-flåden. Langtrækkende atomundervandsbåde har afløst konventionelle u-både med begrænset rækkevidde, og moderne missiludstyrede skibe og fly med raffineret elektronisk udstyr er blevet taget i brug.

For det andet har de udviklet en moderne atomdrevet strategisk missil-undervandsbådsstyrke, som kan true Alliancen fra hvert eneste af de vigtigste verdenshave.

For det tredje har de udvidet deres skibsbygningskapacitet i helt utrolig grad. For eksempel er de nu i stand til at bygge atomundervandsbåde i hurtigere tempo end Alliancen.

For det fjerde, deres handelsflåde, som er beregnet til støtte for deres flåde, er nu den femtøstørste i verden og tilbyder til stadighed at underbyde de traditionelle handelsfragtskibe på verdens handelsveje. Samtidig suppleres den af en stor og veludrustet fiskerflåde og en verdensomspændende havforskningsindsats.

Endelig, og det er nok det vigtigste af alt, har de og vedbliver de med at foretage det nødvendige for at overvinde de geografiske begrænsninger, som generer udfoldelsen af deres maritime styrke. Sådanne skridt omfatter et verdensdækkende rekognosceringskommando- og kontrolsystem, øget vægt på støtte til søs i forbindelse med anskaffelse af baser eller baserettigheder, og et træningsprogram, som lægger større vægt på verdensdækkende operationer, som man så det i OKEAN-øvelserne, især den som blev holdt i 1975.

I 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne, da NATOs forsvarsposition og strategi var fastlagt, eksisterede disse Sovjet-kapaciteter ikke i nær så betydelig grad, og NATO-flåderne var større både relativt og rent faktisk. Hvordan har så denne ny dimension af Sovjets maritime kapacitet berørt magtbalancen mellem Warszawa-pagten og NATO, og hvilke ny muligheder åbner den for Sovjets militærpolitiske planlæggere?

NATOs strategi afhænger først og fremmest af afskrækkelse, og hvis den slår fejl, af en gradueret besvarelse, som ville tvinge fjenden til at møde optrapning, hvis han skulle forsøge noget militært eventyr inden for NATO-området. Før i tiden havde NATO en helt klar evne til at afskrække fra maritime militære vovestykker fra Sovjetunionens side, og den tydeligt demonstrerede afskrækkende kapacitet til at forsyne NATOs landstyrker med forstærkninger i forbindelse med støtte over og fra havet. Den allierede sømagts overlegenhed var så stor, at den begrænsede Sovjets militære muligheder til angreb på det europæiske fastland (helst langt fra flankerne). Dette tvang dem til at forstå, at hvis en sådan aggression skulle gennemføres, måtte den være kort, voldsom og hurtig, med den indbyggede risiko for at overskride atomtærskelen, ellers kunne den ikke føre til en vellykket afslutning, før NATOs kapacitet på havet bragte mængder af ny forsyninger og forstærkninger ind.

Da direkte konfrontation i Europa med al den risiko, det medførte, ikke var fristende, med Den allierede Europakommando (ACE) lige over for på landjorden og i det store og hele udelukket fra havet, gik Sovjetunionen meget logisk i gang med at bygge en stærk flåde for at skaffe sig ny muligheder. Hvad består disse ny muligheder i, og hvilke virkninger har de for Alliancen?

På den europæiske skueplads har sømagten åbnet i hvert fald to ny muligheder for Sovjets planlæggere. For det første har den

i høj grad forøget NATO-flankernes sårbarhed. Efter Sovjets opfattelse kan den mulighed i hvert fald midlertidigt at isolere en vis del af flankerne ved hjælp af bl.a. en koncentration af massive styrker nu blive en strategi, som er værd at overveje. En sådan strategi kunne have begrænsede formål, som for eksempel beslaglæggelse af yderligere baser og isfri havne i Nord eller friere adgang til Middelhavet i Syd. For det andet har det øget sårbarheden af de kommunikationslinjer, som Den allierede Øverstkommanderende Europas forsyninger og forstærkninger må komme ad. Derved opnår Sovjets overkommando meget større smidighed og selvtillid, når de ser det nedsatte tempo og begrænsningerne for allierede forstærkninger. Sådanne betragtninger må blive stadig klarere for Sovjetlederne, hvis magtbalancen bliver ved at udvikle sig til deres fordel. Men det er vor faste overbevisning, at vi stadig har tilstrækkelig styrke på havet til at standse den slags vovestykker på havet og til at stille vore eventuelle modstandere over for meget store og formentlig helt uacceptable færdigheder.

Men det er utvivlsomt de globale aspekter ved magt på havet, der har åbnet helt nye horisonter for Sovjets militær-politiske planlæggere. Vi lever i en verden, som bliver stadigt mere indbyrdes afhængig. Industrilandene er i høj grad afhængige af udviklingslandene med råstoffer, mens udviklingslandene på samme måde er afhængige af industrilandene med hensyn til absolut nødvendige varer, der gør det muligt for dem at udvinde deres råstoffer og fortsætte udviklingen. Denne handelsstrøm, hvoraf størstedelen går over havet, er nationernes hjerteblod, og NATO-landene gør ingen undtagelse.

Global magt på havet har givet Sovjetunionen muligheden for at forbyde eller udøve pression mod international handel på steder, der ligger langt uden for NATO-området. I fredstid kan Sovjet anvende sin centralt kontrollerede handelsflåde til at underbygge verdensfragtraterne og dermed påvirke andre nationer til at nedskære anvendelsen af deres egne handelsflåder og dermed placere Alliance-ladninger under Sovjet-kontrol. Og i fredstid er der nu mulighed for at vise en sovjetisk national tilstedeværelse i udlandet - at "vise flaget" i havne, som engang var domineret af De allierede. I perioder med spænding eller konflikt med eller uden krig kan denne handelskapacitet sende styrker til udlandet for at støtte opstande, og yde militær støtte til politisk pres

i lande, der leverer livsvigtige råstoffer til Alliancens nationer. I krigstid kunne Sovjets atomdrevne u-både blive dirigeret imod vitale olie- og handelsruter uden for NATO-området.

Mens Sovjetunionen har udviklet, og endnu vigtigere har taget denne verdensomspændende maritime kapacitet i anvendelse forbundet med klare og tydelige farer for Alliancen, har NATO på den anden side ikke ændret den position, den oprindeligt traf bestemmelse om på et tidspunkt, da Sovjetunionen ikke besad en sådan kapacitet. Siden de europæiske NATO-lande trak sig ud af Afrika, Mellemøsten og Det indiske Ocean er selv unilaterale kapaciteter hos NATO-lande i området uden for NATO blevet skåret voldsomt ned. Det er ikke for meget at sige, at vi nu har nået en position, hvor der består en militær trussel mod NATO i områder, hvor NATO kun har ringe eller ingen tilstedeværelse eller kapacitet. NATO-afskrækkelse i disse områder er praktisk talt lig nul.

De konventionelle maritime styrker hos Alliancen er en vigtig faktor i vor afskrækkelsesposition. Disse styrker må udnyttes effektivt, og der må drages fuld fordel af deres fleksibilitet. Dette betyder tilpasning af vor strategi til at tage enhver trussel mod vort velfærd op, hvor der måtte være anledning til det, hvad enten det er inden for eller uden for det nuværende NATO-område. Det betyder ikke, at afskrækkelsesværdien af vor evne til at yde hurtig forstærkning og forsyning til NATO Europa på nogen måde er mindre vigtig, men snarere at behovet for en ny dimension i vor strategi er blevet aktuel efter Sovjets maritime udbygning. Sovjetunionen benytter sig af vor tøven med at udvide vort interesseområde og er ved at skabe en trussel, som kunne underminere og sætte vore styrker i Europa ud af spillet.

Hvad kan vi gøre ved det? Der er i høj grad brug for en forøgelse af ny skibe og fly. Tal er af betydning for NATO, som de er det for Østblokken. Sovjetflådens overkommando er ikke trolde-mænd; og når de deployerer styrker til områder som Det indiske Ocean eller Sydatlanten, bliver deres styrker i NATO-området og andre steder tilsvarende mindre. Deres skibsbygningsprogrammer har måske passeret højdepunktet. Men Sovjets nuværende skibsbygningskapacitet er stadig foruroligende stor. På kort sigt er vort problem ikke så meget at skaffe mere straks, men snarere at anvende det, vi har, mere smidigt, indtil NATO-landenes samlede antal platforme og fly når de fastsatte niveau. Heldigvis er maritime styrker af naturen fleksible. Til en vis grad er meget af det,

vi har brug for, hele tiden til rådighed.

Vi må begynde med en helhjertet anerkendelse af, at Alliancens interesser bliver truet såvel uden for som inden for NATOs grænser. Dette betyder ikke, at en konstant tilstedeværelse er påkrævet uden for NATO-området, men snarere, at vi som Alliance har brug for at udvikle evnen til at operere i andre områder og at være parat til at vise det.

Af lige så stor betydning og for at støtte disse deployeringer må vi dække behovet for logistisk støtte. En sådan støtte vil kræve en række forsyningsenheder, hvoraf nogle skal være på havet, mens andre bliver statiske. Nogle af de flydende forsyningskibe, der vil blive brug for, er allerede til Alliancens rådighed. På land vil vi få brug for logistiske baser, hvorfra støtteskibe til søs kan hente ny forsyninger, og hvor vi kan anbringe kommunikationsfaciliteter og lufthavne. Tanken om NATO-baser uden for det nuværende NATO-område har naturligvis været et vanskeligt problem for NATOs politiske ledere. Men når det erkendes, at vi formentlig kan klare os med de øer, der allerede kontrolleres af nogle medlemmer af Alliancen, kan det være, at dette problem vil blive anset for at ligge inden for det politisk mulige.

Det vigtigste er, at der må gøres en begyndelse; at NATO tydeligt og klart må vise, at den er opmærksom på truslen mod den del af dens vitale interesser, som ligger uden for NATO-området, og at NATO-kommandoskibe og fly af og til bør operere helt åbenlyst uden for NATO-området.

Der er slet ingen tvivl om, at der er blevet føjet en ny dimension til truslen, og at der bliver lagt vægt på at anvende en del af den i områder, hvor vore interesser er livsvigtige og udsatte, og hvor vor nuværende militære kapacitet er begrænset", slutter admiral Kidd.

(MST)

Indland kort

Den sjette torpedobåd af WILLEMOES-klassen er blevet afleveret fra Frederikshavn Værft. Den blev af viceadmiral A. Helms navngivet KRIEGER. Båden blev afleveret til Søværnets Materielkommando og senere sejlet til Holmen, hvor den skal færdigudrustes.

CF-korpsets fredsberedskab havde i fjor flere alarmer end nogensinde før. De 7 udrykningspligtige korpsafdelinger rykkede ud 516 gange mod 365 året før. Det var navnlig de mange skov- og hedebrande, der var skyld i stigningen.

Stabschefen ved Chefen for Søværnet inspicerede inspektions-skibet BESKYTTEREN den 31. januar. Det skete under forlægning fra Flådestation København til Flådestation Frederikshavn, da skibet var på vej til Færøerne. Den 16. februar inspicerede stabschefen Skoledelingen, minelæggeren MØEN og korvetten TRITON.

Udland kort

Den britiske flåde er igang med at planlægge den store udvidelse af inspektionstjenesten inden for den nye 200 sømilsgrænse. Man vurderer bl.a. anvendelsesmulighederne for hovercraft, hydrofoil-både og luftskibe - det sidste møder ikke entusiasme i flyvevåbnet. Patruljeflyvningerne med Nimrod-fly øges stærkt fra de nuværende 180 timer pr. måned.

Den norske flåde holder i denne måned den nationale øvelse Squadex 77 mellem Tromsø og Bodø. Der deltager 3 torpedobådsgrupper, 2 fregatter, 2 korvetter samt undervandsbåde, landgangsfartøjer, kystartilleri og fly. Øvelsens hovedformål er træning af personellet i nordnorsk kystfarvand og samarbejde mellem enhederne.

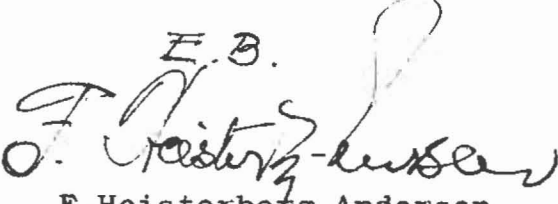
Indonesien har sluttet kontrakt med Tacoma-værftet i Korea om bygning af 4 missil-patruljebåde på hver 280 t. Bådene får General Electric LM2500 gasturbiner, der giver en max.-fart på 40 knob. Lignende anlæg er nu solgt til over 100 orlogsskibe, bl.a. danske.

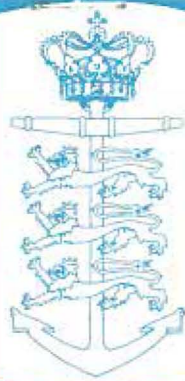
Det første år med kvindelige elever er gået tilfredsstillende, siger de amerikanske forsvarsakademier. Her er frafaldsprocenterne: Air Force Academy 11 % mænd, 8 % kvinder, West Point 16 % mænd, 20 % kvinder, Annapolis 8 % mænd, 12 % kvinder. De mandlige elever siges at have gennemgået en udvikling i synet på pigerne fra "ret negative over neutral og balance til let positive".

Den engelske flådes sidste konventionelle destroyer, CAVALIER, 2.600 t, er reddet fra ophugning og bliver museumsskib i Southampton. En privat sammenslutning har købt skibet af forsvarsministeriet for 70.000 pund. CAVALIER er fra 1944 og har udført konvojtjeneste i Nordatlanten og efter krigen i Det fjerne Østen. Skibet er i fineste stand - intet er fjernet fra det.

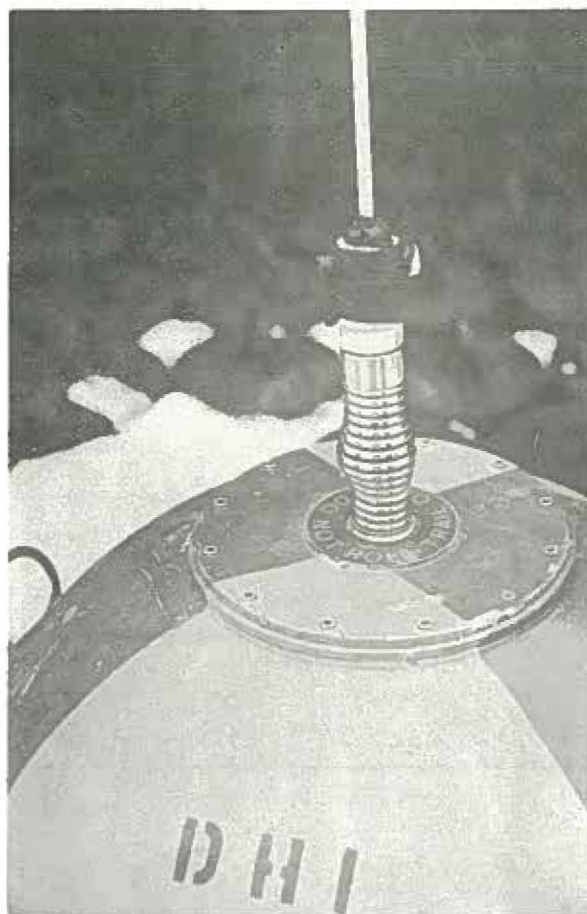
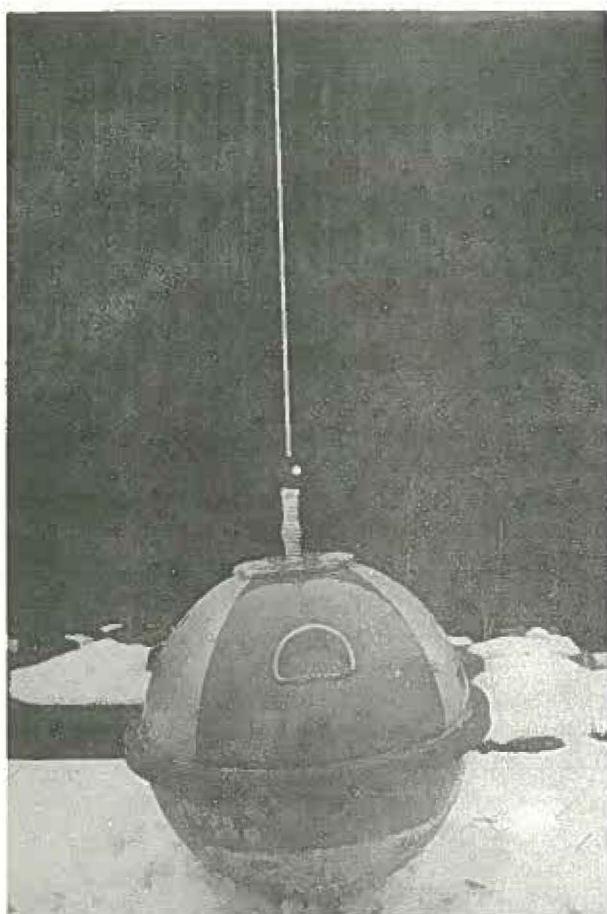
10 % flere end før vil være officerer i den svenske flåde. I denne måned er 120 ansøgere til prøve i Karlskrona - der var 50 flere, men de er allerede refuseret - og heraf kan ca. 70 ansættes. Til de 8 uddannelses-linjer er der flest ansøgere til maskinlinjen og teleteknisk linje.

Den norske regering har godkendt, at alle værnepligtige - menige, underkorporaler og korporaler - skal have flere penge. Fra 1. juli bliver dagpengesatsen 18 kr. pr. dag for alle tre grupper.

E. B.

F. Heisterberg-Andersen
Stabschef ved Chefen for Søværnet

SØVÆRNS- ORIENTERING

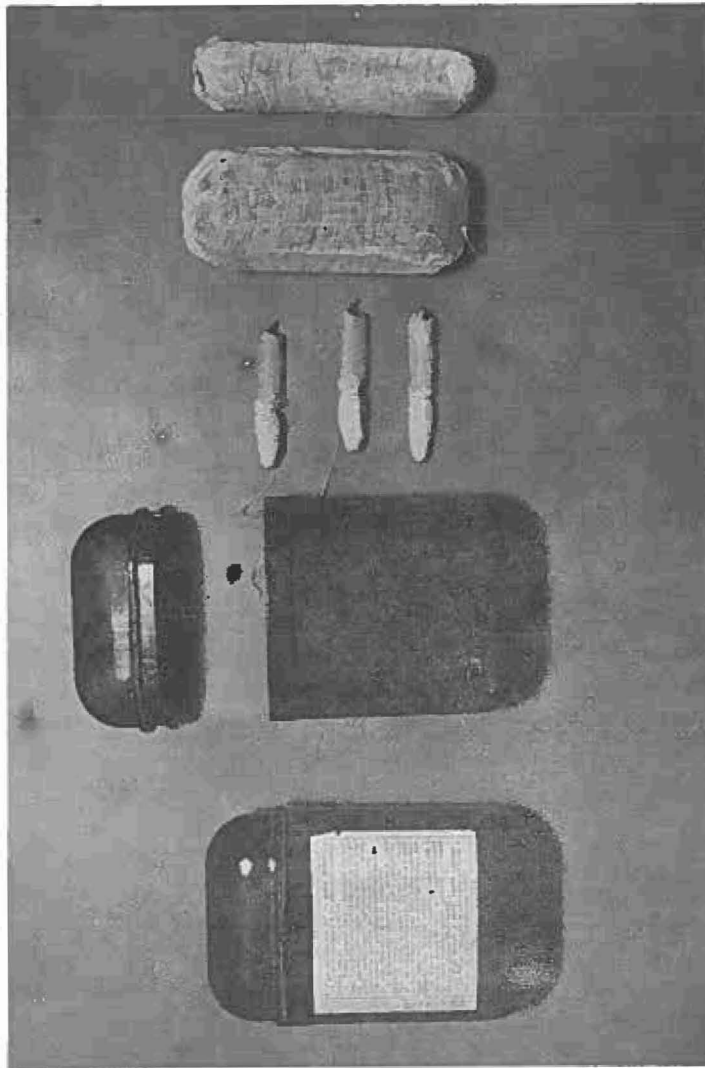
Vesttysk bølge-højdemåler.

Minørerne løser gåder

Søværnets minører bliver året igennem stillet overfor de mærkeligste genstande, der skylles op på stranden eller fiskes op af havet, og selv om de fleste af genstandene er gamle kendinge, sker det dog, at noget nyt dukker op. Men personalet fra minørholdene er ikke stillet tilfreds, før de med sikkerhed ved, hvad den ukendte genstand er for noget, og hvad den skal bruges til.

I kvartalsrapporten for oktober kvartal fra minedepot Dråby om minørernes virksomhed i de foregående tre måneder var der omtalt to ukendte genstande, der krævede en nærmere undersøgelse. Den ene var et brunt bakalitetui ca. 14 cm x 7 cm x 4 cm. Etuiet

Sovjetisk anti-giftgassæt.

indeholdende forskellige instrumenter samt forsynet med en høj antenne. Beholderen viste sig at stamme fra Deutsche Hydrografische Institut, der har til huse i Hamborg. Den var beregnet til at måle bølgehøjden i et farvandsafsnit og sende oplysningerne pr. radio til en modtagerstation inde i land. En sådan måling af bølgehøjden i relation til vindretning og vindstyrke har både militær og civil betydning. Oplysningerne kan f.eks. anvendes ved planlægning af digebygning.

indeholdt forskellige ampuller med noget vædske i. Heldigvis stod der en trykt forklaring på russisk, til hvad og hvorledes de forskellige ampuller skulle anvendes. Ved oversættelse af den trykte forklaring viste det sig, at de forskellige vædske skulle anvendes, såfremt man havde fået krigsgas på huden, på tøjet eller på sit våben. Ved smerteforekomst i næse, hals og bryst fremkaldt af gassen skulle man indsnuse indholdet af en af ampullerne. Dette vilde dulme smerterne.

Den anden ukendte genstand, der var omtalt i rapporten, var en kugleformet beholder, ca. 70 cm i diameter,

(VBS/SMS)

HVIDBJØRNENs begivenhedsrige togt

I disse dage, hvor det er aktuelt at overveje mulighederne for en øget inspektionsindsats ved Grønland og Færøerne, kan det nok være hensigtsmæssigt at give forsvarets personel og andre uden for inspektionsskibene et indtryk af, hvordan f.eks. et Grønlandstogt kan forløbe.

HVIDBJØRNEN i grønlandsk farvand.

Inspektionsskibet HVIDBJØRNEN afgik den 21. september 1976 fra Danmark og forlagde via Færøerne til Grønlands østkyst, som blev anduvet den 25. september på 67° nord, d.v.s. nord for Polarcirklen. Efter inspektionssøjlads sydover langs østkysten og i Kap Farvel-området i tæt tåge og en hel del stor-is anløb inspektionsskibet Flådestation Grønnedal, hvor besætningen oplevede sin første storm - "Syd-ost" - med vindstyrke op til 90 knob.

I forbindelse med en inspektionssøjlads med Chefen for Grøn-

lands Kommando besøgte HVIDBJØRNEN den 6. oktober det dansk-amerikanske forsvarsområde i Søndre Strømfjord.

Under et weekend-ophold i skibets adoptionsby Julianehåb 9.-10. oktober blev skibet budt velkommen af borgmester Henrik Lund og af orlogspræst Jonathan Motzfeldt, som også er næstformand i Grønlands Landsråd. Efter en kort andagt for skibets besætning foreviste orlogspræsten byens gamle kirke med redningskrans og mindetavle for M/S HANS HEDTOFT og byens nye kirke. Borgmesteren viste rundt i byens museum. Et børne-party om bord og deltagelse i en lokal indendørs fodboldturnering bidrog også til en vellykket kontakt med lokalbefolkningen.

18.-20. oktober deltog inspektionsskibet med helikopter og gummibåd i eftersøgningen efter en jolle med to personer i farvandet omkring Godthåb - desværre uden resultat. En tilsvarende eftersøgning i farvandet nord for Sukkertoppen 21.-22. oktober endte ligeledes uden resultat, idet politiet dog, inden HVIDBJØRNEN blev inddraget, havde fundet jollen, men ikke de savnede to personer.

Pressen og Søværns-Orientering har forlængst behandlet den tragiske hændelse under HVIDBJØRNENS weekend-ophold i Holsteinsborg 23.-24. oktober. Inspektionsskibets besætning beklager naturligvis på det dybeste den ulykkelige hændelse.

På grundlag af observationer fra Luftgruppe Vest's C-130-fly blev HVIDBJØRNEN den 27. oktober kaldt til farvandet ud for Frederikshåb Isblink, hvor inspektionsskibet i nattetimerne opbragte to spanske trawlere (par-fiskere) ca. 1,2 sømil inden for fiskerigrænsen. Entringsholdet entrede først den ene trawler, hvis fører blev anmodet om over radio at oversætte inspektionsskibets ordre til den anden trawler om også at stoppe og afvente holdets ankomst.

Af hensyn til sprogvanskelighederne blev begge skibsførere bragt om bord i HVIDBJØRNEN til afhøring, og selv om førerne erkendte sig skyldige i ulovligt fiskeri, blev det fortsat af sproghensyn besluttet at indbringe de to trawlere til Godthåb for retsforfølgelse. Sagen blev afgjort udenretsligt, idet spaniolerne tiltrådte et bødeforlæg fra Politimesteren i Grønland på 60.000 kr. pr. fartøj plus konfiskation af et trawl til en værdi af ca. 100.000 kr., som angiveligt var gået tabt, da trawlerne blev overfløjet af C-130'eren.

Få dage senere - den 1. november - opbragte HVIDBJØRNEN en

norsk linefisker ligeledes i farvandet ud for Frederikshåb Isblink. Skibet blev observeret i færd med at bjærge liner ca. 1,7 sømil inden for fiskerigrænsen. Under inspektionsskibets opløb nåede det norske fartøj at bjærge den sidste bøje og begyndte at forlægge med høj fart. Først da HVIDBJØRNEN - efter adskillige stop-signaler med horn og signalflag og over radio - havde held til at udmanøvrere det norske fartøj, efterkom dette stop-ordren, og føreren accepterede nu over radio at modtage entringsholdet, som umiddelbart konstaterede levende fisk samt våde liner og bøjer på dækket.

Under den påfølgende afhøring om bord i inspektionsskibet erkendte føreren sig skyldig og erklærede sig villig til at lade sagen afgøre "på stedet", idet han dog også hævdede, at overtrædelsen ikke var begået med forsæt. Efter en radio-konference med sin reder tiltrådte føreren et af chefen for HVIDBJØRNEN fremsat bødeforlæg på 60.000 kr. plus konfiskationsværdien af fangsten opgjort til 115.000 kr. samt faktisk konfiskation af det ulovligt anvendte grej.

Fartøjets "Fiskeridagbok" var ført meget omhyggeligt, og det kunne således opgøres temmeligt nøjagtigt, hvor stor en del af fangsten, som kunne være opfisket i grønlandske farvande.

Marineauditøren - som i forbindelse med "Holsteinsborg-sagen" var om bord - overværede afhøringen af den norske fører og sagens videre forløb og afgørelse og havde intet at udsætte på sagens behandling, men kunne dog fremsætte forskellige rent praktiske råd, ligesom Marineauditøren har udarbejdet et udkast til anklageskrift og forkyndelse til brug ved lignende fremtidige sager.

Allerede den 5. november kunne HVIDBJØRNEN i samme farvand tildele en anden norsk linefisker en mundtlig advarsel, og 10.-11. november modtog denne og en tredje norsk linefisker hver en skriftlig advarsel, som blev noteret i fartøjernes "Dekksdagbok".

Den 21. november afholdt inspektionsskibet - efter flere udsættelser - den allerede ved ankomsten til Østgrønland fortjente polardåb, som blev afviklet under udfoldelse af alle de traditionelle ritualer, hvorunder 18 havkarle af ædel byrd indviede den resterende del af besætningen - 53 mand - til Kong Neptun's arktiske rige.

Den 24. november indledte HVIDBJØRNEN en tiltrængt forlænget weekend i Godthåb, men allerede samme aften kl. 2307 blev

skibet anmodet om at gå til assistance for en brændende trawler ca. 30 sømil nordvest for Kook-øerne. Allerede en halv time senere kunne inspektionsskibet afgå med næsten fuldtallig besætning, og kun godt tre timer efter alarmeringen var man fremme ved havaristen, som viste sig at være den ene af de to spanske trawlere, HVIDBJØRNEN havde opbragt sidst i oktober - ISLA DE SAN PIERRE.

Hele trawlerens agterskib stod i lys lue, overbygningens letmetal var allerede smeltet i betydeligt omfang. Besætningen var taget om bord i partner-skibet ISLA DE MIQUELON. Den dansk-norske trawler TRANETRAWLER og den færøske trawler VESTURVARDI lå ved havaristen, men havde ikke midler til brandslukning i den nødvendige målestok.

Branden havde et sådant omfang, at den indledende brandbekæmpelse måtte udføres direkte fra HVIDBJØRNENS stævn, som blev holdt ganske tæt til det brændende agterskib, en manøvre, som vanskeliggjordes dels af en del gammel dønning, dels af en wire mellem TRANETRAWLER og havaristen og endelig af havaristens trawl, som flød i vandet et godt stykke ud fra bagbords side.

Senere blev havari-materiel og -personel pr. gummibåd sat om bord i havaristen. Det lykkedes at slukke ilden i overbygningen og at dæmpe ilden om læ, hvor branden imidlertid ustandseligt blussede op igen. Det viste sig umuligt med transportabelt materiel alene at dæmpe ilden så meget, at røgdykkerne kunne komme om læ og indlede en egentlig brandbekæmpelse. På et vist tidspunkt skønnede man det uforsvarligt at bruge større mængder vand, før en samtidig lænsning kunne iværksættes. Dønningen tillod ikke, at inspektionsskibet gik på siden af havaristen i rum sø.

Havaristen blev herefter - først af TRANETRAWLER, senere af ISLA DE MIQUELON - bugseret ind i Godthåbs-fjorden. Undervejs bredte ilden sig igen til overbygningen. For ikke yderligere at udskyde ankomsten til mere roligt farvand gik HVIDBJØRNEN under gang på klos hold af havaristen (2-10 meter) og fik med skum ilden i overbygningen slukket igen.

Vel inde på fjorden overtog HVIDBJØRNEN havaristen, medens MIQUELON gik i havn med de skibbrudne. Fortøjet på siden af det brændende fartøj iværksatte inspektionsskibet nu en systematisk brandslukning og lænsning, idet man nu kunne trække forbindelser direkte fra HVIDBJØRNENS brand- og lænsesystemer. En tank med ca. 900 liter spiseolie og en særlig korkisolation i skibets proviantkølerum viste sig at være årsag til, at branden ustandseligt blus-

sede op igen. Først i de tidlige morgentimer den 26. november - næsten halvandet døgn efter brandens udbrud - var ilden endelig slukket. Hovedparten af HVIDBJØRNENS besætning havde da været i gang næste uafbrudt i op mod 30 timer.

I umiddelbar fortsættelse af denne hændelse deltog medlemmer af skibsledelsen den 26. november på Grønlands Kommandos vegne i det grønlandske politi's årsmøde i Godthåb, hvor en eftermiddag var afsat til en drøftelse om fiskeriinspektion og søredningstjeneste. Den 27. november blev der fulgt op med en rundvisning i HVIDBJØRNEN for ca. 40 politi-medarbejdere og med en redningsdemonstration under medvirken af politiets lokale redningskutter, af HVIDBJØRNENS helikopter samt af en helikopter fra A/S Grønlandsfly.

Togtets sidste opgave var transport af 45 personer, som fra Flådestation Grønnedal skulle til Narssarssuaq for hjemtransport med Luftgruppe Vest's C-130. Transporten blev særlig festlig, fordi man undervejs mødte det afløsende inspektionsskib VEDDEREN, som afgav salut for Chefen for Grønlands Kommando, som førte sit kommandotegn i HVIDBJØRNEN.

Imellem alle disse mere kontante hændelser inspicerede HVIDBJØRNEN jævnligt farvandene fra Kap Farvel til nordvest for Holsteinsborg og aflagde herunder besøg hos en gruppe på 14 russiske og 3 østtyske trawlere ca. 100 sømil vest for Holsteinsborg.

Som man sikkert forstår, passede det besætningen fint, at hjemsejladsen kom til at forløbe i et for årstiden ganske godt vejr og altså som en fredelig optakt til en tiltrængt juleferie.

(HVBJ)

Indland kort

Svømmedykkere fra søværnet og orlogskutteren SAMSØ bjærgede den 1. februar det taxi-fly, der fornylig styrtede i farvandet vest for Rødby Havn. Der blev bjærget en af de omkomne. Frømændene fortsætter eftersøgningen af de andre.

Det er Sveriges tur til at holde det årlige nordiske kadetstævne, der har været en tradition siden 1948. Den svenske marine har fastsat stævnet til perioden 3.-7. august i Lysekil.

Langelandsfort har på 21 m vand i Vejnæs Bugt 5 sømil vest for Bagenkop opfisket et anker, der er 3 m langt og $2\frac{1}{2}$ m bredt. Ankret, der skønnes at være omkring 100 år, kaldes af fagmænd for et mesterstykke af smedehåndværk. Jernet har fået en træagtig struktur, som man vil bevare. Det vejer halvanden ton og skal nu præpareres, før det opstilles foran kasernen.

Formanden for NATOs militærkomité, den britiske admiral Sir Peter Hill-Norton, har været på afskedsbesøg i Danmark. H.M. Dronningen gav frokost for admiralen, som desuden aflagde visit hos forsvarsministeren og forsvarschefen.

Udland kort

Den svenske kystflåde har som et led i "Operation spar" strøget en række planlagte flådebesøg i udlandet og omlagt årets store øvelser for at spare brændstof. Desuden udgives nu bestemmelser om mindre ammunitionsforbrug og færre torpedoskud.

Argentina har sluttet kontrakt med det vesttyske Lürssen-værft om to 250 t missil-patroljebåde med samme udrustning som den vesttyske Type 148. Argentina har i forvejen to, INTREPIDA og INDOMITA. Alle bådene får israelske GABRIEL-missiler.

For første gang i historien er en far og en datter elever på en af den engelske flådes skoler. Det er Chief Petty Officer Steward McAlonan og hans 17-årige WREN-datter Debra, som på Royal Navy's Supply School gennemgår et kursus i forsyningstjeneste.

Det italienske Breda-skibsværft skal bygge 3 missil-patroljebåde til Thailand. De bliver på 230 t, 49,8 m lange og 7,5 m brede og får en max.-fart på 42 knob. Besætning på 35 mand. Missilerne bliver EXOCET.

En inspektions-gruppe fra Malaysia ventes til Karlskronaværftet, hvor den skal følge bygningen af de 4 SPICA-MALAYSIA-patroljebåde. Malaysias regering har bestemt, at besætningerne

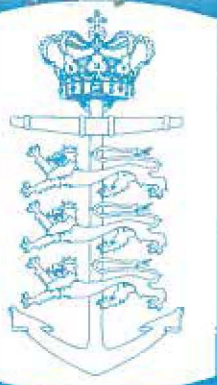
- i alt 150 mand - skal uddannes i Karlskrona af svenske eksperter på Malaysias bekostning.

Taiwan (Formosa) har købt et ukendt antal israelske GABRIEL-missiler af den nye MK 2-version. De skal installeres i flere af flådens ex-amerikanske destroyere, der tæller 6 GEARING-, 8 ALLEN M. SUMNER- og 4 FLETCHER-klasse. Den første enhed HENG YANG (ex. SAMUEL N. MOORE) har fået systemet.

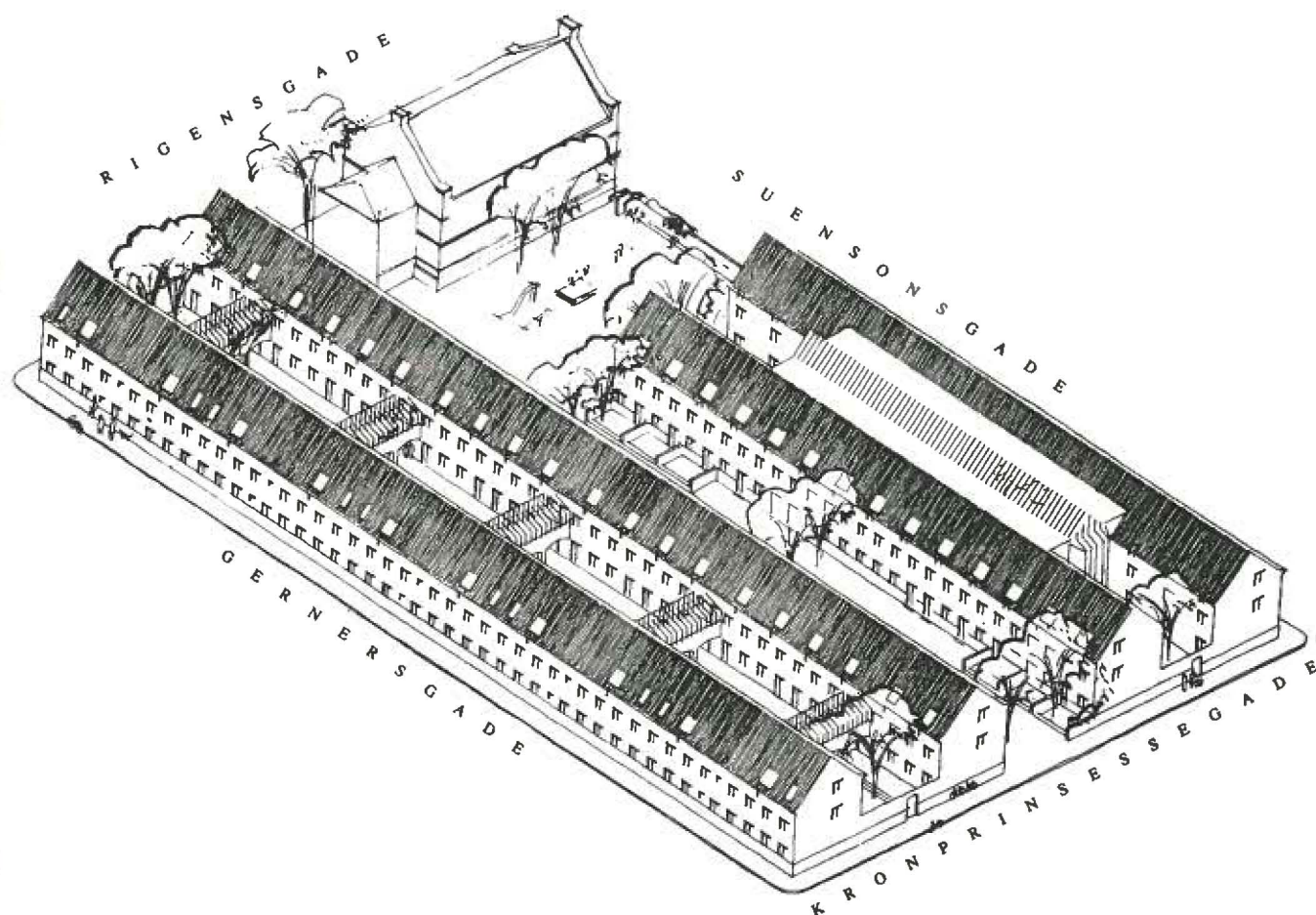
Det svenske forsvar tæller 48.438 ansatte, heraf 28.024 civile. Siden 1972 er personellet mindsket med 2.700 ansatte, men det af regeringen satte mål - 3.900 - skal nås inden udgangen af 1979. Forsvarschefens langtidsplan viser dog, at nedskæringen er gået hurtigere end ventet, navnlig inden for det civile personel.

Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

Sådan ser "Nybodergården" ud

Millionbyggeri i Nyboder

Et byggeri til over 12 millioner kroner er under opførelse i Nyboder. Byggeriet omfatter plejehjemmet "Nybodergården", der består af 48 plejeboliger og 6 beskyttede boliger samt en boligbebyggelse med 93 lejligheder, deraf en del til handicappede.

Det er menighedsplejerne i Holmens, Frederiks og Garnisons sogne tillige med De samvirkende Menighedsplejer, der er gået

sammen om "Nybodergården", som kommer til at ligge på den sane-
rede grund Gernersegade/Kronprinsessegade/Suensonsgade/Rigensgade.
Byggeriet udføres af Københavns socialfilantropiske Selskab, og
menighedsplejerne er gået ind i projektet efter opfordring fra
Københavns kommune.

Plejehjemmet består af 2 stokke i 2½ etage sammenkoblet
med et væksthuse af glas, et slags indendørs "uderum". Hovedind-
gangen ligger i Suensonsgade. Værelserne er placeret i 1. og 2.
sals plan med 24 værelser på hver etage. De 6 beskyttede boli-
ger ligger i stueetagen med selvstændige adgangsforhold.

"Nybodergården" har til formål at skabe et godt hjem for
københavnske folke- og invalidepensionister, som på grund af al-
der eller svagelighed har behov for tilsyn og pleje i et sådant
omfang, at de ikke kan klare sig i egen bolig på betryggende må-
de. Plejehjemmet opfylder et stort behov i den indre by. Mange
ældre, der er nødt til at bosætte sig på plejehjem, kan blive i
deres eget kvarter i byen, og det er ofte et meget stort ønske.

Oprindeligt var prisen for plejehjemmet 11.865.700 kr., men
den er overskredet ganske betydeligt på grund af prisstigninger
og visse ændringer undervejs. Den selvejende institution "Nybo-
dergården" og en indsamling er igang. Den støttes og anbefales
af Chefen for Søværnet.

Det ventes, at de første beboere kan flytte ind i juli,
men det er hensigten at starte langsomt, så der bliver en vis
indkøringsperiode. Den officielle indvielse er endnu ikke fast-
lagt. "Nybodergården" har valgt en bestyrelse, hvor bl.a. pastor
Henning Rørskou, Holmens Kirke, og orlogskaptajn H. Di John, Nybo-
ders Kommandantskab, er med.

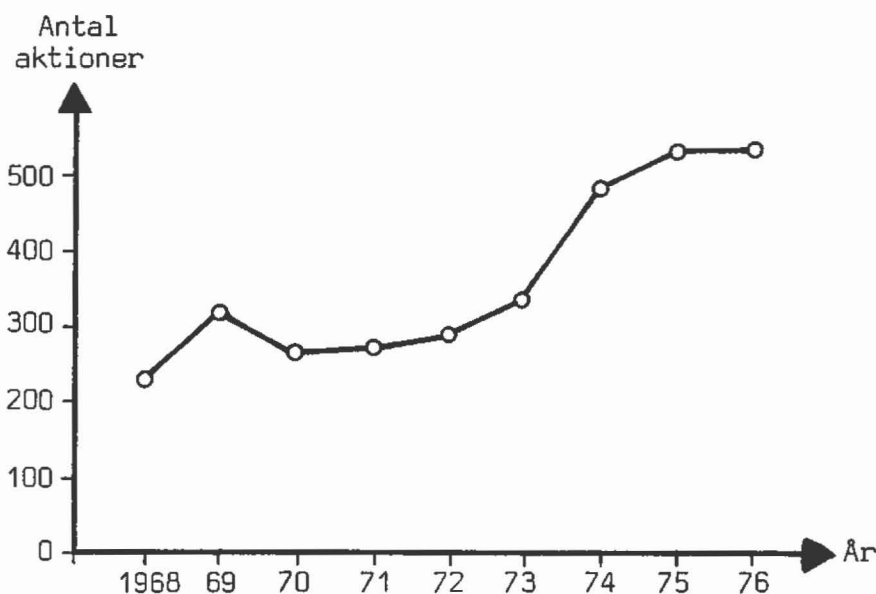
Det er bestyrelsen magtpåliggende at gøre opmærksom på, at
den ikke har indflydelse på, hvilke personer der optages på ple-
jehjemmet. Udvælgelsen foretages af Plejetilsynet efter en lang-
tids-medicinsk undersøgelse, der enten iværksættes af egen læge
ved hospitalsindlæggelse eller ved ambulante undersøgelser i 6
måneder. Det kan dog siges, at beboere i Holmens, Frederiks og
Garnisons sogne har fortrinsret.

(MST)

Prognose for søredningstjenesten

Søværns-Orientering bragte fornylig et fyldigt uddrag af Søredningstjenestens årsrapport, der viste 532 søredningsaktioner i 1976. Marinestaben har kigget bag rapportens nøgterne tal og foretaget en vurdering og en prognose for søredningstjenesten i år.

Som det ses på den skematiske opstilling, er kurven for antal aktioner i 1976 fladet ud efter den voldsomme stigning i

1973-74-75. Søsportens Sikkerhedsråd opgiver, at årsagen til kurvens udfladning er en bedre og mere udbredt uddannelse af sejlsportsfolkene. Hertil kan føjes, at tilgangen i antallet af nye lystbåde heller ikke har været så stor i det forløbne år som i de 3 foregående.

Der anvendtes i 1976 i alt ca. 40 døgn til søredningsaktioner, regnet fra start til stop ved Søværnets operative Kommando. Gennemsnitsvarigheden af den enkelte aktion var ca. $1\frac{3}{4}$ time.

Skal der drages en konklusion af indeværende års redningsaktioner, må den blive, at såfremt vejrforholdene bliver statistisk normale, vil antallet af aktioner blive som i 1976. Forudsigelsen er baseret på, at antallet af lystfartøjer ikke stiger så voldsomt som i 1973-75, og at sejlsportsfolk i stadigt sti-

gende tal bliver uddannet i sejlteknik, navigation, søvejsregler og - ikke mindst - sikkerhed på søen.

(MST)

Undersøgelse af publikationsvirksomheden

Forsvarskommandoen har iværksat en undersøgelse af publikationsvirksomheden i forsvaret.

Undersøgelsen er opdelt i tre faser, hvoraf den første omfatter en kortlægning og beskrivelse af den eksisterende publikationsvirksomhed. Arbejdet udføres af syv grupper, der er tildelt hver sit område. Søværnet - minus Søværnets Materielkommando - er et af områderne. Søværnets Materielkommando hører under et område, som omfatter alle materielkommandoerne med underlagte myndigheder.

Arbejdsgruppe 3, Søværnet, har til alle myndigheder indtil eskadre- og marinedistriktniveau samt skoler udsendt skemaer, hvorpå myndighederne skal beskrive deres publikationsvirksomhed. Besvarelserne skal være arbejdsgruppen i hænde senest i slutningen af april.

Besvarelserne sammenfattes i en rapport af arbejdsgruppe 3 til den styringsgruppe, der blev nedsat samtidig med undersøgelsens iværksættelse.

Undersøgelsens fase 2 omfatter udarbejdelse - på baggrund af resultatet af fase 1 - af forslag til den fremtidige tilrettelæggelse og udførelse af publikationsvirksomheden i forsvaret. Fase 3 omfatter iværksættelsen af godkendte forslag.

(MST)

Nordiske samarbejdsudvalg mødes

For første gang holdes den nordiske forsvarssamarbejdsudvalgskonference i Danmark. Deltagerne er de danske, norske og svenske hovedsamarbejdsudvalg, og det ventes, at der kommer finske observatører. Der bliver omkring 70 delegerede, hvortil kommer sekretærer og hjælpere.

Vært for arrangementet, der holdes i dagene 22.-25. maj på Landbrugets kursus- og konferenceejendom Kolløkølle, er den danske forsvarschef. På åbningsdagen er der en middag med personel-

organisationerne som vært, og den næstsidste dag er forsvarsministeren vært ved en middag.

Formålet med det fællesnordiske arrangement er dels en gensidig orientering om udviklingen i de respektive landes "samarbejde og samarbejdsordninger", dels en drøftelse af aktuelle forhold inden for områderne. Et vigtigt emne - øget medindflydelse og medbestemmelse - vil blive behandlet i arbejdsgrupper.

(MST)

Indland kort

Så siger søværnet farvel til en trofast og elsket ven - NIMBUS motorcyklerne har aftjent deres værnepligt. De sidste afleveres nu til Hærens Materielkommando, der i stedet for leverer 55 engelske BSA motorcykler, brugte, men i fin stand.

Miljøstyrelsens beredskab fik i fjor dobbelt så mange indberetninger om olieforureninger som året før. Der var 148 tilfælde af olieforurening og syv meldinger om fund af tromler med farlige kemikalier. Orlogskaptajn Stamp, Miljøstyrelsen, siger, at stigningen næppe skyldes øget forurening, men at flere er blevet klar over problemet og afgiver melding.

Chefen for Søværnet vil inspicere Stevnsfort den 14. marts. Undervejs aflægges besøg ved Marinestation Dragør. Den 23. marts inspicerer admiralen inspektionsskibet HVIDBJØRNEN.

Hendes Majestæt Dronningens æressabel er blevet tildelt kadet Preben Gylfe. Overrækkelsen fandt sted den 16. februar på Amalienborg.

Udland kort

I anledning af den engelske dronnings 25 års regeringsjubilæum holdes der flåderevy ved Spitehead den 28. juni. Der forventes 150 deltagende skibe, hvoraf Royal Navy møder med 90 - de øvrige kommer fra inviterede udenlandske flåder, bl.a. NATO-landenes.

Den anden af 4 små patruljebåde, som den svenske flåde vil bruge i Øresund, er blevet navngivet SMYGE. Den første - SKANØR - blev afleveret i december, og de to sidste, ARILG og VIKEN, afleveres i marts og maj. Bådene er en ombygning af torpedobådene T 41-T 44 fra 1953-59. Besætning 6 mand.

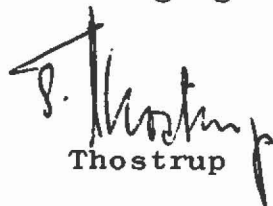
Den første af den nye klasse italienske fregatter, LUPO, 2.400 t, er på prøvesejlads. De næste har fået navnene SAGITTARIO, PERSEO og ORSA. De bygges alle på Riva Trigoso-værftet.

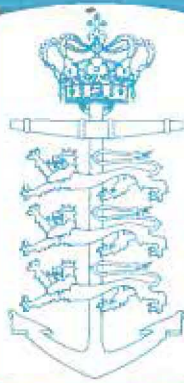
I løbet af de næste år skal alle 14 amerikanske FORREST SHERMAN-destroyere overføres til reserveflåden. Afgangen er allerede indledt med EDSON, der er blevet officerstræningskib i Newport, og nu følger FORREST SHERMAN, BIGGELOW, MULLINNIX og TURNER JOY. Ingen af de nævnte skibe var af økonomiske grunde med i klassens modernisering 1969-71.

Steward Rowland Humble om bord i det britiske amfibieskib FEARLESS har verdens største samling af dampfløjter fra skibe, lokomotiver m.m. - i alt 140. På det sidste togt hjalp alle med til at bjerge nr. 141 til ham, dampfløjten fra SS BOMA, torpederet i 1918 i Lyme Bay, som FEARLESS passerede.

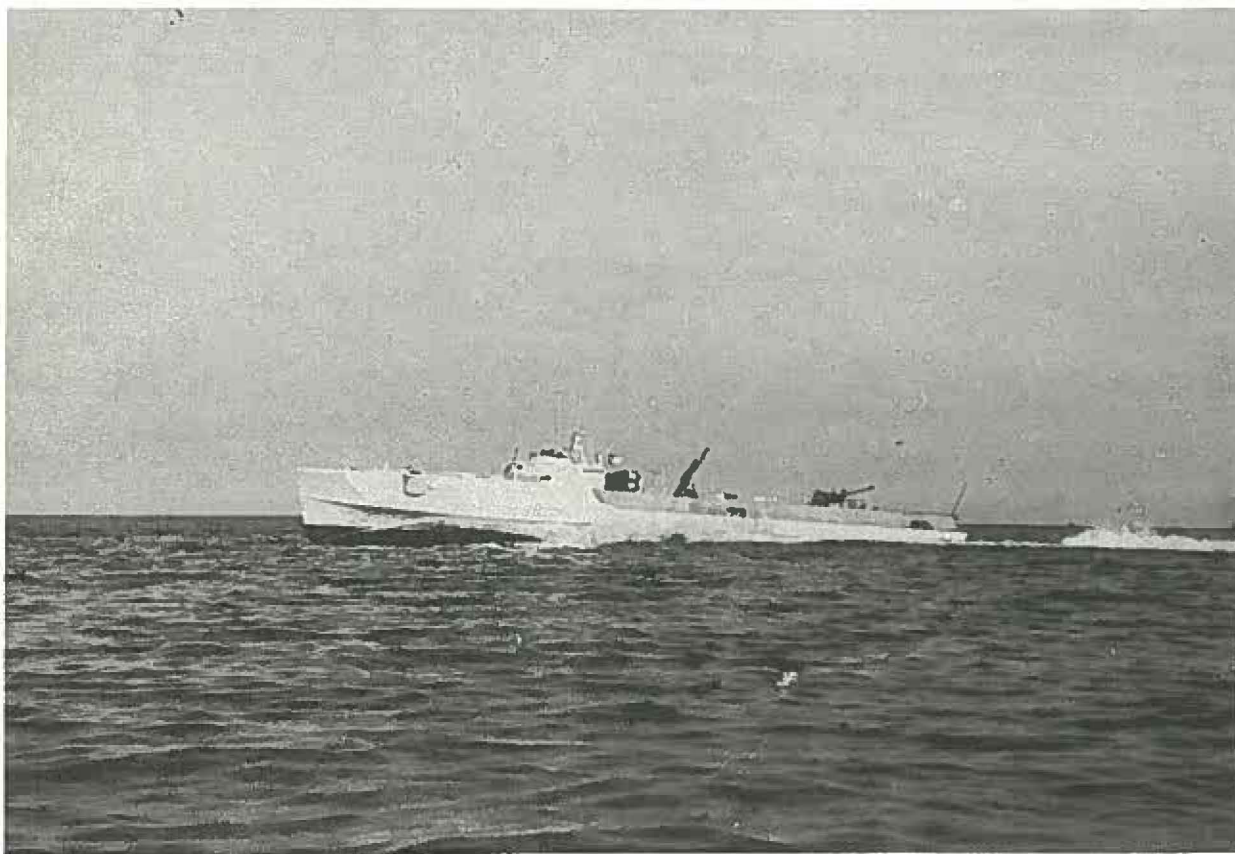
Det sovjetiske søfartsministerium oplyser, at handelsflåden i år får en tilgang af 50 skibe på i alt godt en million ton dw. Handelsflådens samlede tonnage beregnes i 1980 at ville nå op på 18,6 mio.ton.

Man skulle næsten tro, at personelkontoret havde en spøg for, da man udstak 4 officerer med samme efternavn til tjeneste i den britiske fregat BERWICK. Ingen af de fire James' er i familie. Under et besøg i Frederikshavn mødte man søsterskibet ROTHESAY, hvis chef øjeblikkelig blev halet om bord i BERWICK. Hvad tror De, han hed? Ganske rigtigt - James til efternavn!

Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

Schnellboot S 103 i marchfart

Chefen for Schnellboot S 103 fortæller

Søværns-Orientering har flere gange fortalt om den tyske motortorpedobåd S 103, der den 4. maj 1945 blev sænket af allierede jagerbombere ud for Mommark på Als. Vraget blev fornylig fundet af svømmedykkere og stedet undersøgt af søværnets minører, der har fastslået, at bådens 8 dybdebomber ligger ved siden af vraget. Undersøgelserne er endnu ikke afsluttet.

Søværns-Orienterings omtale blev bragt af danske dagblade og citeret i vesttyske aviser. Det blev læst af en organisation

med det lange navn "Deutsche Dienststelle für die Benachrichtigung der nächsten Angehörigen von Gefallenen der ehemaligen deutschen Wehrmacht", der har sit hovedsæde i Berlin. Organisationen, der navnlig helliger sig omsorg for krigergrave, opsporing af pårørende m.v., satte et efterforskningsarbejde igang, da arkivmate-

Broen i en motortorpedobåd af S-klassen

riale vedrørende mange krigsskibe, herunder S 103, er gået tabt. Efter mange anstrengelser og ad mange omveje fik man endelig et resultat, da man fandt et overlevende besætningsmedlem, Obermaschinist Hans Schott i Neuss. Han kendte endnu et par overlevende, og nu har man fundet 9, deriblandt bådens chef, Oberleutnant z.S. Hans Wulf Heckel, som bor i Stelle-Ashausen. Her fortæller han, hvad der skete den skæbnesvangre majdag:

"Den 2. maj 1945 overtog jeg kommandoen over Schnellboot S 103, der lå i Svendborg. Jeg var velkendt med tjenesten, da jeg i et par år havde været chef og divisionschef ved en torpedobådsflotille i Middelhavet. S 103 var - med undtagelse af enkelte krigserfarne - bemanded med unge uden fronterfaring. Uden mulighed for at give dem en grundig uddannelse fik jeg 2 dage efter min ankomst ordre til som den eneste krigsvante skibschef i den i Svendborg liggende Schnellboot-skoleflotille at sejle til Flensborg for at undersøge, om de engelske styrker allerede var trængt så langt frem. Man vidste kun med sikkerhed, at de var stødt frem over Eider.

Den 4. maj omkring kl. 1400 løb vi ud i overskyet, delvis regnfuldt vejr. Om bord befandt sig 32 mennesker, hvoraf adskillige, der ikke hørte til besætningen, men som skulle befordres til Flensborg. Luftrummet over Danmark og Nordtyskland var bestandig fyldt med fjendtlige luftfartøjer.

Ca. 1 time efter afgang blev båden ramt af en eksplosion og flere nedslag. Gennem et hul i skyerne havde en jagerbomber opdaget os. Den angreb først med raketter, der blev en fuldtræffer, og næsten samtidig fik vi flere træffere fra flyets kanoner. Ulykkeligvis var bådens 4 cm kanon og hele dens besætning sat ud af spillet af raketten. Også vore øvrige våben blev sat ud af spillet, så vi var ganske forsvarsløse. Også bådens motorer blev ødelagt, og selvom den midterste motor endnu gik langsomt frem, kunne vi ikke mere manøvrere.

I den følgende halve time blev vi angrebet uafbrudt af 6 bombere - 2 to-motors og 4 en-motors - indtil båden sank. Da vor redningsbåd var fuldstændig gennemhullet, havde vi kun en kapokflåde til rådighed. Det lykkedes at anbringe enkelte hårdtsårede i flåden. 6 lettere sårede eller uskadede besætningsmedlemmer, hvortil jeg selv hørte, måtte klare sig svømmende med blot et tag i flåden. Efter tre kvarters forløb blev vi samlet op af en lille fiskerbåd fra Mommark, som bragte os i land. Af de 32 ombordværende overlevede kun 12.

Jeg erfarede fra chefen for en opankret minestryger, at der ville blive våbenstilstand den næste morgen kl. 0800. Netop da vi var kommet i land i Mommark, så vi ude i Lille Bælt en undervandsbåd, der blev angrebet og beskydt af et kobbel på ca. 30 jagerfly, indtil den sank. Den nøjagtige position for sænkningen kender jeg ikke", slutter Oberleutnant Heckel sin beretning. Han beklager, at han ikke har fotografier fra S 103, hvilket skyldes den korte tid, han var chef om bord.

Den tyske organisation har i øvrigt anmodet søværnet om at tage skyldigt hensyn til, at der kan være rester af besætningen i vraget, og det vil naturligvis ske.

(MST)

Militærhistorisk konference

I dagene 22.-24. april holdes Militærhistorisk konference 77 på Frederiksberg Slot. Konferencens emne er "København og Østersøpolitik 1588-1977".

På programmet er der fire foredrag. Rigsarkivar, dr.phil. Joh.Hvidtfeldt taler om Østersøproblematikken i generel belysning, overinspektør F.Askgaard om Danmarks stilling i Østersøen før 1700, arkivar H.C.Bjerg om Danmarks stilling i Østersøen 1700-1900 og generalløjtnant E.Wolff om Moderne stormagtsproblematik i Østersøen.

Der bliver 5 arbejdsgrupper: 1) Flåden på Niels Juels tid ved lektor J.H.P.Barfod, 2) Dansk militærpolitik og hærorganisation 1563-1645 på baggrund af de udenrigspolitiske begivenheder ved universitetslektor Kn.J.V.Jespersen, 3) Flådeforholdene i Østersøen 1939-77 ved cand.phil. Poul T.Cohrt, 4) Danske hærordninger 1842-1909 ved oberstløjtnant M.Vesterdal og 5) Flåden i perioden omkring 1750 på baggrund af de udenrigspolitiske forhold ved docent, dr.phil. Ole Feldbæk.

Under kongressen bliver der omvisning på Holmen (København som Østersøfæstning), på Frederiksberg Slot samt ekskursion til Københavns befæstning gennem perioden. Konferencen er åben for alle.

(MST)

Den nye norske kystvagt etableres

Den norske regering har fremlagt forslag om organiseringen af en norsk kystvagttjeneste. Opsynstjenesten foreslås ændret fra 1. marts under det nye navn "Kystvakten".

Den nye fiskeriinspektionstjeneste står foran en væsentlig udbygning, bl.a. skal der bygges 7 nye kystvagtfartøjer i Norge inden 1981. I forbindelse med navneskiftet bliver den nuværende stilling som chef for den sømilitære fiskeriinspektion i Forsvarets Overkommando ændret til en stilling som kystvagtinspektør. Samtidig foretages en række ændringer i den regionale organisation.

Den norske flåde har drevet fiskeriinspektion i 70 år. I dag råder man over 6 faste, regulære inspektionsskibe. Desuden lejer søforsvaret 7 større fiskefartøjer, som dels bemannes med civilt, dels med militært mandskab. I fiskerisæsonen styrkes inspektionstjenesten med lejede civile fartøjer, som navnlig skal forhindre andre skibe i at gøre skader på fiskernes udsatte garn m.v.

Stortinget har givet tilslutning til, at fiskeriinspektionen udbygges til en kystvagt inden for forsvarets organisation. Det skyldes, at etableringen af en effektiv kystvagttjeneste er meget krævende og gør det nødvendigt at udnytte forsvarets etablerede organisation fuldt ud.

Bergens Mekaniske Verksteder får kontrakten på projekteringen af de 7 nye kystvagtfartøjer. To af dem bliver isforstærket, og Horten Verft skal tilpasse konstruktionerne til dette formål. Bygningen af skibene vil blive fordelt på flere norske værfter, der udpeges af forsvarsministeriet i samarbejde med industriministeriet. Byggeomkostningerne blev i november i fjor anslået til ca. 150 mio.n.kr. Stortinget har ønsket bygningen fremskyndet af hensyn til den overhængende krise i skibsindustrien.

(MST)

Indland kort

Flådestation Frederikshavn har i disse dage en række flådebesøg, bl.a. af 3 tyske torpedofangbåde, 3. og 7. tyske ministrygereskadre med 9 enheder, 3. tyske torpedobådskadre med 6 enheder samt de tyske undervandsbåde U-10, U-17 og depotskibet MEERSBURG. Desuden har 3. hollandske ministrygerflotille med 5 enheder været på besøg.

Inspektionsskibet BESKYTTEREN har assisteret den skotske trawler SCOTTISH PRINCESS, der var grundstødt på nordsiden af indsejlingen til Trangisvågfjorden. På grund af brænding var det umuligt at bjerge den 11 mand store besætning fra søsiden, men det lykkedes BESKYTTEREN ved etablering af en redningsstol fra land at redde de skibbrudne. Trawleren kan næppe reddes.

Den 17. februar inspicerede søværnslægen, stabslæge O. Skensved, de sanitære installationer ved Flådestation Frederiks-

havn. Den 17. marts inspicerer Forsvarets Gymnastikinspektør, oberst Lohmann-Krag den fysiske uddannelse.

Langelandsfort har holdt den traditionelle fastelavnsfest. Der mødte 215 af Sydlangelands børn ledsaget af 70 voksne. Der var tøndeslagning til 6 tønder, varm cacao og boller til alle, filmsforevisning m.m. - en meget stor succes.

Udland kort

Den franske flåde, der i fjor fik udskudt bygningen af sin 6. missil atom-undervandsbåd, L'INFLEXIBLE, til efter 1982, har nu helt droppet den. I stedet vil man bygge en prototype for en ny avanceret klasse. LE REDOUBTABLE-klassen slutter derfor med LE TONNANT, som indgår i tjeneste april 1979.

Det engelske Yarrow-værft forhandler med Irans flåde om en kontrakt på 4 forsyningskibe til en værdi af omkring 50 mio.pund. Værftet har tidligere leveret forsyningskibe til Iran, nemlig HENGAM og LARAK i 1974.

På skibsværftet i Williamstown har man indledt en gennemgribende modernisering af de 3 ældste australske fregatter af RIVER-klassen, PARRAMATTA, STUART og DERVENT (1961-64). Når de er færdige, skal de andre skibe i klassen, YARRA, SWAN og TORRENS, gennemgå en mere begrænset modernisering, da de er nyere. Alle skal være klar i 1981.

Den engelske flåde prøvede noget nyt, da man inviterede de mange arbejdere, der er beskæftiget med det omfattende general-eftersyn af fregatten APOLLO, om bord til familiedag med koner og børn. Ideen var, at farmand kunne vise, hvad han havde præsteret i de sidste 6 måneder. Det blev en stor succes.

Den italienske flåde har søsat undervandsbåden NAZARIO SAURO. Data: 1.600 t, 63,8 x 6,8 x 4,5 m, 1 elektromotor + 3 dieselgeneratorer, 19,3 knob u.v., 11 knob o.v., kapacitet 45 sødøgn, 6 torpedorør, 45 mands besætning. Endnu en båd er under bygning.

Mexico har planlagt en stor udvidelse af sin AZTECA-klasse patruljebåde. Flåden har 21 engelskbyggede af dem, men planlægger på i alt 80. Foreløbig er der bestilt 10 på mexicanske værfter - de 49 resterende skal formentlig bygges både i England og Mexico. Flådens militære personel er på 12.000.

Den første af 2 italienske LUPO-klasse fregatter, som Riva Trigoso-værftet bygger til Peru, MELITON CARBAJAL, der blev søsat i november, er allerede klar til søprøver. Den næste får navnet MANUEL VILLANCENCIO. To andre skal bygges i Peru.

En ny atom-undervandsbåd til USA-flåden er blevet søsat fra værftet i Groton. Den blev opkaldt efter værftsbyen. GROTON er på 6.900 t, 109,7 x 10,1 x 9,9 m, 30 knob u.v., SUBROC torpedo-missiler eller Mark 48 U-torpedoer, 102 mands besætning. Det er den 7. båd i LOS ANGELES-klassen.

Thostrup